

Mellersta Österbottens sysselsättningsområde

Plan för ordnande

5.9.2023

1 Innehåll

2	Bildande av sysselsättningsområde	2
3	Ekonomiska resurser och personalresurser som reserveras för skötseln av uppgifterna samt fördelningen av dem	4
3.1	Ekonomiska resurser	4
3.2	Sporrande finansieringsmodell	7
3.3	Personalresurser	8
4	Lösningarna för hur servicen ska produceras och riktas/Serviceplan	16
4.1	Kommunernas egen produktion och allmänna sysselsättnings- och näringsinsatser	17
4.2	Sysselsättningstjänsternas kundstruktur	19
4.3	Tjänster och företagstjänster för de som övergår direkt till arbetsmarknaden	22
4.4	Tjänster för kompetensutveckling	24
4.5	Service för stödd sysselsättning och service för sektorsövergripande stöd	25
4.6	Social- och hälsovårdstjänster som främjar sysselsättningen	26
4.7	Navigatorn för unga/sektorsövergripande service	28
4.8	Integrationstjänster	29
4.9	Informations-, rådgivnings och handledningstjänster	30
4.10	Gemensamma stödtjänster	31
5	Antalet verksamhetsställen och deras placering	31
6	Samarbetspartner och -former	31
6.1	NTM-centralen i Österbotten	31
6.2	Välfärdsområdet och FPA	33
6.3	UF-centret	33
6.4	Landskapsförbundet	35
6.5	Mellersta Österbottens utbildningssamkommun (KPEDU)	37
6.6	Yrkeshögskolan Centria	37
6.7	Kommunernas tjänster	38
7	Främjande av matchning av arbetskraftsinvandring, arbetskraft och arbetsplatser samt arbetskraftens rörlighet	39
7.1	Matchning av arbetsplatser	39
7.2	Utvecklingen av befolkningen och antalet sysselsatta åren 2000–2021	43
8	Beredskap för strukturomvandlingssituationer	46
8.1	Programmet för en rättvis omställning i Mellersta Österbotten (FRO)	47
8.2	Positiva strukturförändringar	50
9	Sammanfattning	50

2 Bildande av sysselsättningsområde

Lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023) förpliktar att sysselsättningstjänster överförs från staten till kommunerna för ordnande av service från och med 1 januari 2025. För Mellersta Österbotten bildas ett nytt sysselsättningsområde som från början av år 2025 tillhandahåller sysselsättningstjänster för person- och företagskunder.

Enligt 8 § i kommunallagen kan kommunen själv organisera de uppgifter som åligger den enligt lag eller avtala om att organiseringsansvaret överförs på en annan kommun eller en samkommun. Vid lagstadgat samarbete ansvarar den andra kommunen eller samkommunen för organiseringen av uppgifterna för kommunens räkning.

Mellersta Österbottens sysselsättningsområde utgörs av Halso kommun, Kannus stad, Kaustby kommun, Karleby stad, Lestijärvi kommun, Perho kommun, Toholampi kommun och Vetil kommun. Förvaltningen av sysselsättningsområdet ordnas genom att kommunerna kommer överens om modellen med en ansvarig kommun, där Karleby stad är ansvarskommun. Ansvar för att ordna sysselsättningstjänster har genom avtal anförtratts Karleby stad för de övriga kommunerna inom sysselsättningsområdet.

Den kommun som är ansvarig för att ordna uppgifterna ansvarar för följande tjänster och andra åtgärder:

- 1) lika tillgång till tjänster och åtgärder;
- 2) fastställande av behovet av tjänster och åtgärder samt deras mängd och kvantitet;
- 3) valet av sättet att producera tjänster och åtgärder;
- 4) tillsynen av tjänsternas och åtgärdernas produktion;
- 5) utövandet av myndigheternas behörighet.

Varje medlemskommun svarar dock för finansieringen av sina uppgifter, även om organiseringsansvaret har överförts på en annan kommun.

Kommunen skulle kunna ordna arbetskraftsservicen själv, om den kommunens arbetskraften uppgår till minst 20 000 personer. Sysselsättningsområdet ska vara ett geografiskt enhetligt område som är välfungerande med tanke på arbetsmarknaden och pendlingsregionen. Med geografisk enhetlighet avses att varje kommun som hör till sysselsättningsområdet har en gemensam gräns med minst en annan kommun som hör till samma sysselsättningsområde. Med ett område avses ett i arbetsmarknads- och pendlingshänseende funktionellt område, där pendling i anslutning till arbete mellan kommuner eller till en annan kommun är vanligt. En fungerande arbetsmarknad förutsätter i princip till exempel en centralstad i området, dit pendlingen huvudsakligen riktas (RP 207/2022 rd, 12 §)

Av Mellersta Österbottens kommuner uppfyller endast Karleby det lagstadgade kriteriet för antalet anställda på minst 20 000 personer. Till Karleby pendlingsregion hör dessutom Kannus, Kaustby och Vetil. Toholampi, Lestijärvi, Halso och Perho hör inte till någon pendlingsregion som klassificerats av Statistikcentralen.

Varje kommun med arbetskraft som understiger 20 000 personer ska tillhöra ett sysselsättningsområde som uppfyller de lagstadgade kriterierna. Enligt befolkningsprognoserna 2035 kommer arbetskraften i Mellersta Österbotten att fortsätta att vara över 20 000 personer, så enligt kriteriet för arbetskraftsmängden i sysselsättningsområdet kommer området att förbli livskraftigt även under nästa årtionde. Med tanke på områdets livskraft är det dock värt att notera att enligt befolkningsprognosen

kommer arbetskraften i Mellersta Österbotten att minska i alla kommuner, om inte antalet personer i arbetsför ålder flyttar till regionen i betydande grad eller om nativiteten inte överskrider antalet döda.

Tabell. Den sammanlagda arbetskraften i Mellersta Österbottens kommuner 2022 och prognos för 2035.

Kommun	Sammanlagda arbetskraften 2022 och (prognos 2035)
Halso	429 (301)
Kannus	2404 (2042)
Kaustby	1951 (1675)
Karleby	21832 (21170)
Lestijärvi	270 (185)
Perho	985 (747)
Toholampi	1151 (802)
Vetil	1237 (946)
Totalt	30 259 (27 868)

Arbetskraften skulle enligt befolkningsprognosen minska i Mellersta Österbotten under de närmaste 15 åren, men de stora industriinvesteringarna som redan är klara och som planeras i regionen kan leda till att arbetskraften ökar. En del av ungdomarna i regionen flyttar efter andra stadiet någon annanstans för fortsatta sina studier och en möjlighet är att locka dem tillbaka till hemlandskapet för att få kvalificerad arbetskraft för företagets behov i regionen.

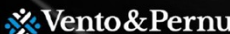
Mellersta Österbottens kommuner hör till samma välfärdsområde och landskapsförbund, så det är naturligt att alla kommuner också hör till samma sysselsättningsområde. Med tanke på en enhetlig servicehelhet för arbetssökande är det viktigt att välfärdsområdets, läroanstalternas och sysselsättningstjänsternas verksamhet bildar en enhetlig helhet, ett ekosystem.

Bild 1. Pendlingsregionerna för Mellersta Österbottens kommuner:

Pendelöinti, Keski-Pohjanmaa (2021)

Työpaikan kunta (sarakkeet)	Halsua	Kannus	Kaustinen	Kokkola	Lestijärvi	Perho	Toholampi	Veteli	Kuntakokeilu-alue yhteensä	Kuntakokeilu-alueen ulkopuolelle pendelöivät	Kuntakokeilu-alueen ulkopuolelle pendelöivät (%)
Asuinkunta (rivit)											
Halsua	263	2	23	33	3	11	6	29	370	29	7,2 %
Kannus	2	1368	10	367	17	0	75	10	1849	376	16,9 %
Kaustinen	25	11	1016	317	7	7	34	125	1542	265	14,7 %
Kokkola	3	192	133	17314	8	12	36	40	17738	2263	11,3 %
Lestijärvi	4	7	1	8	157	4	27	0	208	41	16,5 %
Perho	4	3	11	38	0	673	2	25	756	146	16,2 %
Toholampi	2	81	10	97	23	1	706	3	923	145	13,6 %
Veteli	24	3	129	116	3	10	10	689	984	176	15,2 %
Kuntakokeilualue yhteensä	327	1667	1333	18290	218	718	896	921	24370	3441	12,4 %
Muut alueet yht.	14	375	223	2672	32	149	114	93	3672		
Alueen ulkopuolelta työssäkäyvien osuus	4,1 %	18,4 %	14,3 %	12,7 %	12,8 %	17,2 %	11,3 %	9,2 %	13,1 %		

TE25 ohjausryhmä: Keski-Pohjanmaa järjestämisvastuu, 23.3.2023

 Vento & Pernu TYÖLLISYDEN ASIAANTUNTIJAT	* Lähde: Tilastokeskus, pendelöintitilasto (2021)	 Kotikunnassa työssäkäyvät	 Kotikunnan ulkopuolisista kunnista yleisin työssäkäyntikunta
--	---	---	--

Enligt sysselsättningsstatistiken är Mellersta Österbotten ett ganska enhetligt område. Naturligtvis arbetar de flesta i sin egen kommun, men många pendlar till centralstaden i landskapet från andra kommuner. Endast i Lestijärvi och Vetil är det vanligaste målet för pendlingsbesök någon annan kommun än Karleby, efter den egna kommunen. År 2021 pendlade enligt uppgifter 3441 personer utanför landskapet, vilket är 12,4 procent av de sysselsatta. Från övriga landskap är pendlingen till Mellersta Österbotten något större, det vill säga 3672 personer (13,1 % av dem som arbetar i Mellersta Österbotten). I Mellersta Österbotten arbetar ca 200 personer mer från andra landskap än personer från Mellersta Österbotten arbetar i andra landskap. I Mellersta Österbottens kommuner arbetar man mest utanför Mellersta Österbotten i Kannus (16,9 % av dem som arbetar), i Lestijärvi (16,2 % av dem som arbetar) och i Perho (16,2 % av dem som arbetar). I dessa kommuner rör sig arbetskraften alltså aktivt både till och utanför Mellersta Österbotten.

Kronoby kommun och Jakobstads stad ligger söder om Karleby och i synnerhet i Kronoby är det många som arbetar i Karleby, och Kronoby hör också enligt Statistikcentralen till Karleby pendlingsområde. I gränsområdet mellan Karleby och Kronoby håller en industriell koncentration på att utvecklas i området Kronporten, där det finns många arbetsplatser i industri- och kemibranschen.

3 Ekonomiska resurser och personalresurser som reserveras för skötseln av uppgifterna samt fördelningen av dem

3.1 Ekonomiska resurser

För närvarande används endast ANM:s preliminära beräkningar av de kalkylmässiga resurserna för tjänsterna och de preliminära bedömningarna av en eventuell ökning av statsandelen till kommunerna för att ordna sina lagstadgade uppgifter från och med år 2025. Enligt de senaste tillgängliga uppgifterna kommer finansieringen för att ordna sysselsättningstjänster i Mellersta Österbotten år 2019 att minska med ca 10 procent jämfört med nuläget. I fortsättningen får regionerna större frihet att rikta finansieringen antingen till köp av tjänster eller till utgifter, eftersom statsandelen fördelas mellan kommunerna med allmän täckning och inte till vissa tjänster.

Följande uppgifter har samlats in från ett informationspaket som Arbets- och näringsministeriet lämnat till kommunerna och i vilket det har gjorts riktgivande kalkyler om fördelningen av kostnaderna för sysselsättningstjänster kommunvis. Kalkylerna är riktgivande eftersom sysselsättningstjänster före år 2025 ordnas i Österbottens NTM-centralområde i två landskap, och fördelningen av personalens arbetsinsats för kunderna i de olika kommunerna inte följs upp genom noggrann uppföljning av arbetstiden.

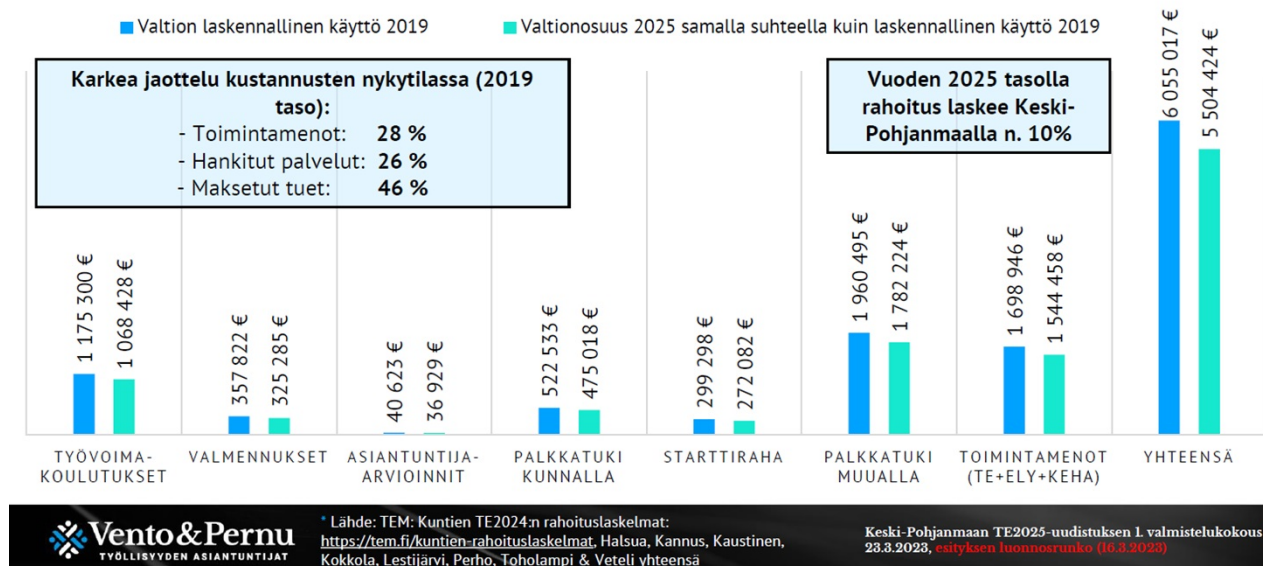
För närvarande fördelas totalkostnaderna för sysselsättningstjänster så att personal-, lokal- och systemkostnaderna för arbets- och näringsbyråerna, NTM-centralen och UF-centret är cirka 28 procent, tjänsterna som anskaffas till Mellersta Österbotten cirka 26 procent och de utbetalda stöden cirka 46 procent av totalkostnaderna. Den största enskilda tjänsten är lönesubvention till den privata sektorn, där även lönesubvention till den tredje sektorn ingår. Antalet anställda vid arbets- och näringsbyrån har ökat under de senaste fyra åren på grund av den nordiska servicemodellen för jobbsökning.

Bild 2. Finansiering av de uppgifter som överförs till sysselsättningsområdet.

18

Siirtyvien tehtävien rahoitus nykytilassa

Keski-Pohjanmaan luvut

Genom reformen av arbets- och näringstjänsterna 2024 blir de sysselsättningstjänster som överförs till kommunerna en ny statsandelssuppgift som finansieras via statsandelssystemet för kommunal basservice. För nya statsandelsåligganden beviljas i hela landet full statsandelsfinansiering det vill säga 100 procent.

Finansieringen av de arbets- och näringstjänster som överförs till kommunerna ska ingå i statsandelssystemet genom användning av ett kombinationskriterium:

- 50 procent av finansieringen ska anvisas på basis av befolkning i arbetsför ålder
- 50 procent av finansieringen ska anvisas på basis av antal arbetslösa enligt en bred förståelse av arbetslöshetsbegreppet.

Med arbetslöshet i bred bemärkelse avses det sammanlagda antalet arbetslösa och personer som deltar i service, vilket innebär att också de som deltar i servicen beaktas i grunderna för fördelning av statsandelarna. Med kombinationskriteriet strävar man efter att anvisa kommunerna finansiering enligt servicebehov, så att effekterna av den sporrande finansieringsmodellen inte försvagas avsevärt.

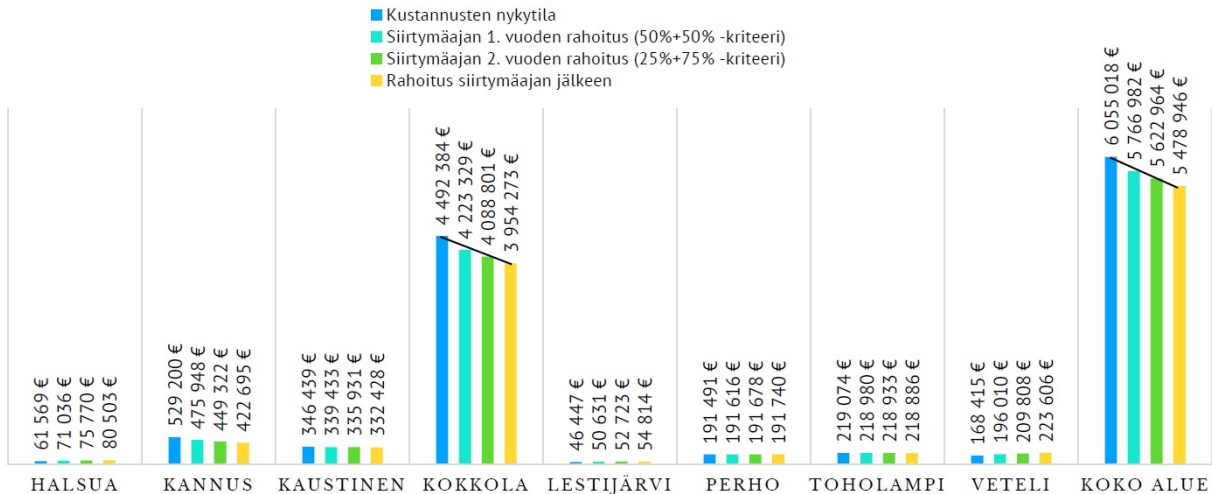
Övergången till kalkylerad statsandelsfinansiering ska ske stegvis under två års tid för att de ändringar som gäller kommunerna ska förbli måttliga. I Mellersta Österbotten har 6 055 000 euro använts till arbets- och närings tjänster med uppgifter från 2019. Enligt de uppgifter som finns tillgängliga skulle 2027 vara det första året då finansieringen av arbets- och näringsuppgifterna enbart skulle baseras på statsandelskriterierna och regionen skulle få cirka 5,47 miljoner euro för att ordna det. För finansieringen av sysselsättningstjänster gäller en övergångsperiod för åren 2025 och 2026, då finansieringen inte sjunker direkt utan stegvis mot fullständig finansiering enligt statsandelskriterierna. Finansieringen för hela sysselsättningsområdet kommer att minska från den kalkylmässiga situationen, men för vissa kommuner kommer den att stiga något i förhållande till det kalkylmässiga nuläget.

På grundval av inslaget av personer med främmande språk som modersmål skulle statsandelen som fördelas vara 35 miljoner euro på hela Finlands nivå, varav Mellersta Österbotten utifrån antalet personer med främmande språk skulle vara cirka 170 000 euro. Regioner som i framtiden ökar andelen personer med främmande modersmål i förhållande till hela landet kommer också att få större statsandel enligt kriteriet.

Bild 3. Finansiering av tjänster i förhållande till nuläget.

19

Palvelujen rahoitus suhteessa nykytilaan

Vento & Pernu
TYÖLLISYYDEN ASIAANTUNTIJAT

Lähde: TEM: Kuntien TE2024:n rahoituslaskelmat:
<https://tem.fi/kuntien-rahoituslaskelmat>

Keski-Pohjanmaan TE2025-uudistuksen 1. valmistelukokous
23.3.2023, esityksen luonnosrunko (16.3.2023)

Enligt finansministeriets ramverk för kalkylen över utgiftstrycket 03/2023 skulle statsandelarna till Mellersta Österbotten uppgå till uppskattningsvis 6 628 000 euro. Beloppet av den slutliga statsandelen kommer dock att klarna under 2024, när effekterna av det nya regeringsprogrammet och situationen vid bildandet av statsandelen är klar.

Kommun	Bedömning av statsandelsreformen för arbets- och närings tjänsternas överföring till kommunerna 2025, FM:s ramverk för kalkyler över utgiftstrycket 03/2023
Halso	87 000 €
Kannus	490 000 €
Kaustby	385 000 €
Karleby	4 898 000 €

Lestijärvi	62 000 €
Perho	207 000 €
Toholampi	250 000 €
Vetil	249 000 €
Totalt	6 628 000 €

3.2 Sporrande finansieringsmodell

Från början av 2025 ändras också bestämningsgrunderna för kommunandelar som kommunerna betalar för arbetslöshetsförmånerna. Före 2025 betalar kommunerna årligen ersättningar för långtidsarbetslösa så att en kommun betalar 50 procent av arbetsmarknadsstödet till FPA för en person som varit arbetslös över 300 dagar. Om arbetslöshetsdagarna överstiger tusen betalar kommunen 70 procent av stödet.

Från början av 2025 deltar kommunerna i finansieringen av utkomstskyddet för arbetslösa efter 100 utbetalda arbetslöshetsdagar, oberoende av om personen får inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning, grunddagpenning eller arbetsmarknadsstöd. Finansieringsansvaret skulle börja med 10 procent efter att den arbetssökande fått arbetslöshetsförmån för 100 dagar och öka stegvis när arbetslösheten förlängs. Kommunens andel skulle som högst vara 50 procent efter att den arbetssökande har fått en förmån för 700 dagar. Kommunens finansieringsansvar avbryts inte heller i fråga om den arbetslöshetsförmån som betalas under tiden för sysselsättningsfrämjande service. När det gäller personer som beviljats internationellt skydd och invandrare som jämföras med dem skulle kommunen dock inte ha något finansieringsansvar för arbetsmarknadsstödet under tre års tid räknat från den första anteckningen om hemkommun. För andra invandrare skulle inte finansieringsansvaret vara för ett år (RP 207/2022.).

Kommunernas ökade finansieringsansvar för arbetslöshetsförmånerna kompenseras kommunerna genom statsandelssystemet enligt tidpunkten för genomskärningen. Fördelningen av kompensationen mellan kommunerna justeras inte i efterhand, så en kommun som kunde förkorta arbetslöshetsperioderna och förebygga långtidsarbetslöshet skulle dra nytta av detta ekonomiskt. Detta ger kommunerna ett incitament att sträva efter att främja sysselsättningen så effektivt som möjligt (RP 207/2022.) Den nya regeringens riktlinjer när det gäller kommunkompensationen är ännu inte kända när detta skrivs, så det kan bli ändringar i finansieringsmodellen när det gäller den årliga översynen.

Tabell. Kommunens delfinansierade mottagare av arbetsmarknadsstöd och utbetalda förmåner i Mellersta Österbotten totalt.

Tid	Kommun andel av arbetsmarknadsstödet euro
2022	3 852 708
2021	4 252 280
2020	3 650 236
2019	2 877 102
2018	2 745 532
2017	3 126 618
2016	3 035 655
2015	3 021 556
2014	1 806 163
2013	1 604 527
2012	1 294 991
2011	956 779

källa: FPA. Material som bildats av systemet för behandling av utkomstskyddet för arbetslösa (totalmaterial).

I beloppet av arbetsmarknadsstöd som betalats av kommunerna märks först en ökning från 2010 till 2017, då det började minska till följd av det goda sysselsättningsläget tills de efter den ekonomiska chocken som orsakades av coronapandemin har hållit sig på en hög nivå. Av detta kan vi dra slutsatsen att långtidsarbetslösheten ofta är ett mycket bestående fenomen som påverkas långsamt och i mindre omfattning av de ekonomiska konjunkturerna än av situationen för de som snabbt blir sysselsatta. Grunden för den sporrande finansieringsmodellen har varit att kommunerna också har större möjligheter än staten att behandla även långtidsarbetslösheten. Nya och annorlunda samarbetsformer än de nuvarande borde hittas för att lösa långtidsarbetslösheten eftersom detta fenomen inte har kunnat avskaffas med dagens metoder.

3.3 Personalresurser

Enligt uppgift från våren 2023 skulle cirka 48 personer flytta från arbets- och näringsbyrån till Mellersta Österbottens sysselsättningsområde. Priset för ett årsverke för de sakkunniga vid arbets- och näringsbyrån anställda av staten har beräknats till ca 60 000 euro, varvid personalutgifterna uppgår till ca 2 880 000, 00 euro.

Under kommunförsöket i Karlebyregionen har Mellersta Österbottens kommuner ställt mer personalresurser till förfogande för att ordna arbetskraftsservice. I Karleby stad arbetar 12 personer, i Kannus stad 2 personer, i Perho 1 och i Kaustby ekonomiska regions fem kommuner arbetar 3 personer. Med dessa tilläggsresurser från kommunerna har man kunnat lindra trycket som beror på kundmängden på arbets- och näringsbyråns anställda och svara på förändringarna i kundservicemodellen under kommunförsöket. Då sysselsättningsläget i Mellersta Österbotten är bra, har de som blivit arbetslösa varit personer vars möjligheter att få arbete på grund av arbetsförmåga eller andra orsaker har varit sämre. För att betjäna denna kundgrupp har de tjänster som produceras nära kunden visat sig vara viktiga och effektiva.

Kommunernas egna resurser för skötsel av sysselsättningen har varit cirka 1 000 000 euro per år i Mellersta Österbotten under kommunförsöket. Dessutom har kommunerna annan sysselsättningsfrämjande verksamhet, såsom verkstäder, bidrag till olika instanser och sommarsysselsättning, som inte har beaktats vid beräkningen av totalbeloppet av statsandelen. Kommunerna ska alltså även i fortsättningen anslå egna pengar till sysselsättningstjänster, om den nuvarande servicenivån ska uppnås. Arbets- och näringsbyrån har haft tre kundtjänstställen i Mellersta Österbotten i Karleby, Kaustby och Kannus, där kunderna har kunnat tas emot. Under kommunförsöket har kunderna också kunnat betjänas i Toholampi, Halso, Lestijärvi, Perho och Vetil i kommunens egna lokaler med hjälp av personalen i Kaustby ekonomiska region.

Enligt uppgifterna för 2022 hade Österbottens arbets- och näringsbyrå 144,6 årsverken, varav årsverken ökade med 18,8 till 2021. År 2022 fanns det 155 anställda på Österbottens arbets- och näringsbyrå. År 2022 var medelåldern för personalen vid Österbottens arbets- och näringsbyrå 47,7 år, vilket är något högre än den riksomfattande medelåldern 46,1 år för personalen vid arbets- och näringsbyråerna.

Enligt kalkylerna i det beredningsmaterial som ANM sänt till kommunerna är antalet anställda som överförs till Mellersta Österbottens sysselsättningsområde cirka 42–45 personer. Uppskattningarna varierar endast marginellt för Mellersta Österbottens beroende på om årsverken fördelas på nationell nivå eller inom NTM-området. Enligt aktuella uppgifter skulle 48 personer överföras till sysselsättningsområdet, inklusive

Jobbkanalskoordinatorer och chefer. Jobbkanalskoordinatorernas placering efter reformen kommer att preciseras när beredningen framskrider på nationell nivå.

Personalresurserna kan riktas enligt samma principer som för de sysselsättningstjänster som för närvarande bedrivs, varvid personalen är uppdelad efter sina uppgifter eller kundmålgrupper. Av de anställda som för närvarande genomför sysselsättningstjänster i Mellersta Österbotten är arbetsgivaren för en del arbets- och näringsbyrån och de övriga är kommunanställda. I tabellen nedan finns arbetarresurserna för 2023 indelade enligt uppgift, tjänsteställe och arbetsgivare. Personalfördelningen mellan de olika uppgifterna kommer att klarna under 2024 då man vet hur många anställda som övergår från arbets- och näringsbyrån till sysselsättningsområdet, och kommunernas tidsbegränsade resurser blir klarlagda i samband med kommunernas budgetlösningar. I tabellen på gul botten har de anställda antecknats som för närvarande arbetar på arbets- och näringsbyrån och på vit botten personal som deltar i kommunförsöket.

Inledande informations- och rådgivningstjänster

Personal	Uppgifter:	Tjänsteställe	Arbetsgivare eller annan tilläggsuppgift
Sakkunnig 1	Receptionstjänster 20 % inledande tjänster 80 %	Karleby	Arbets- och näringsbyrån
Sakkunnig 2	Receptionstjänster 20 % inledande tjänster 80 %	Karleby	Arbets- och näringsbyrån
Sakkunnig 3	Receptionstjänster 20 % inledande tjänster 80 %	Karleby	Arbets- och näringsbyrån
Sakkunnig 4	Inledande tjänster + Kaustby jour måndag tillsammans med andra sakkunniga	Karleby/Kaustby	Arbets- och näringsbyrån
Sakkunnig 5, visstidsanställd till slutet av 2024	Inledande tjänster 80 %, hela landskapet Karleby stads sysselsättningstjänster 20 %	Karleby	Kommunförsök, med kommunbakgrund
Sakkunnig 6	Inledande tjänster 50 %, hela landskapet Perho kommuns sysselsättningstjänster 50 %	Karleby, Perho	Kommunförsök, Med bakgrund från arbets- och näringsbyrån
Sakkunnig 7	Inledande tjänster 50 %, hela landskapet Kunder över integreringstiden	Karleby	Kommunförsök, Med bakgrund från arbets- och näringsbyrån
Sysselsättningssekreterare 8	Receptionstjänster 50 %	Karleby	Kommunförsök, med kommunbakgrund

	Karleby stads sysselsättningstjänster 50 %		
--	--	--	--

De inledande tjänsterna och receptionstjänsterna ansvarar bl.a. vid arbets- och näringsbyråns serviceställen för service för kunder utan tidsbokning under verksamhetsställets öppettider. I de inledande tjänsterna sköts de uppgifter som hänförs till inledandet av service för kunder som anmäler sig som arbetslösa.

Tjänster för personer som flyttar direkt till arbetsmarknaden:

Personal	Uppgifter:	Tjänsteställe	Tilläggsuppgifter
Sakkunnig 9	Kundarbete: Anställda inom jord-, skogs-, transport- och livsmedelsbranschen	Karleby	Arbets- och näringsbyrå
Sakkunnig 10	Kundarbete: Bygg + lager + symaskinsoperatörer 60 %	Karleby	Arbets- och näringsbyrå
Sakkunnig 11	Kundarbete: Högutbildade generalister	Karleby	Arbets- och näringsbyrå
Sakkunnig 12	Kundarbete: Övriga tjänster	Karleby	Arbets- och näringsbyrå
Sakkunnig 13	Kundarbete: Kundarbete: Bygg + lager + symaskinsoperatörer	Karleby	Arbets- och näringsbyrå
Sakkunnig 14	Kundarbete: Industri och högt utbildade experter	Karleby	Arbets- och näringsbyrå
Sakkunnig 15	Kundarbete social- och hälsovård, IT, lärare, kultur + utkomstskydd för arbetslösa	Karleby	Arbets- och näringsbyrå
Sakkunnig 16	Kundarbete:	Kaustby	Arbets- och näringsbyrå
Sakkunnig 17	Kundarbete: ungdomar under 29 år från Karleby,	Karleby	Kommunförsök med bakgrund från arbets- och näringsbyrå
Sakkunnig 18, visstidsanställd till slutet av 2024	Kundarbete: Kannus sysselsättningstjänster	Kannus	Kommunförsök med kommunbakgrund , Kannus
Sakkunnig 19	Kundarbete: kunder från Karleby	Karleby	Kommunförsök med bakgrund från arbets- och näringsbyrå
Sakkunnig 20	Kundarbete: kunder från Karelby 50 %	Karleby	Kommunförsök med

	kommunens sysselsättningstjänster 50 %		kommunbakgrund , Karleby
Sakkunnig 21	Kundarbete: Kunder i Kaustby ekonomiska region 50 % Sysselsättningstjänster i Kaustbyregionen 50 %	Kaustby	Kommunförsök med kommunbakgrund Kaustby ekonomiska region
Sakkunnig 22	Kundarbete: kunder från Kareby 50 % kommunens sysselsättningstjänster 50 %	Karleby	Kommunförsök med kommunbakgrund , Karleby
Sakkunnig 23	Kundarbete: Kunder i Kaustby ekonomiska region	Kaustby	Kommunförsök med kommunbakgrund Kaustby ekonomiska region
Sakkunnig 24, visstidsanställd till slutet av 2024	Kundarbete: kunder från Karleby i arbetsträning	Karleby	Kommunförsök med kommunbakgrund , Karleby

Kunderna i sysselsättningstjänsten är indelade i kommunförsök och arbets- och näringsbyråer beroende på om deras förmåner är arbetsmarknadsstöd, grunddagpenning eller inkomstrelaterad dagpenning. Dessutom är unga kunder, kunder inom kommunförsöket. Personer som bedöms få sysselsättning snabbt, kan vara kunder antingen i kommunförsöket eller på arbets- och näringsbyrån. Kunder inom kommunförsöket är sådana arbetslösa, permitterade, sysselsatta eller personer i sysselsättningsfrämjande service som får arbetsmarknadsstöd eller grunddagpenning från FPA, deras modersmål är något annat språk än finska, svenska eller samiska eller de har annat medborgarskap än finskt, eller de är under 30 år.

Sakkunniga inom servicelinjen för de som snabbt blir sysselsatta kan ha specialiserat sig på till exempel att betjäna kunder inom vissa fackområden, tjänster för unga eller kunder i vissa kommuner. Sakkunniga som arbetar med kunder som placeras direkt på arbetsmarknaden samarbetar nära med bland annat sakkunniga på företagstjänster för att kunna möta företagets rekryteringsbehov så effektivt och snabbt som möjligt.

Tjänster för kontinuerligt lärande

Personal	Uppgifter:	Tjänsteställe	
Sakkunnig 25	Kundarbete PB 2 60 %	PB 2 Karleby PB 3: Kannus och Toholampi	Arbets- och näringsbyrån
Sakkunnig 26	Kundarbete PB 2 och PB 3, beslut om frivilliga studier	PB 2 Karleby PB 3: Vetil och Kaustby	Arbets- och näringsbyrån
Sakkunnig 27	Kundarbete PB 2, beslut om frivilliga studier, omställningsskydd 55+	PB 2 Karleby och Kannus. Några	Arbets- och näringsbyrån

		ungdomar också i andra kommuner.	
Sakkunnig 28	Kundarbete PB 2	PB 2 Kaustby ekonomiska region	Arbets- och näringsbyrå
Sakkunnig 29, visstidsanställning till och med 31.12.2023 (inte vikarie för någon)	Kundarbete PB 2	PB 2 Karleby	Arbets- och näringsbyrå
Sakkunnig 30	Kundarbete: kunder från Karleby	Karleby	Kommunförsök med bakgrund från arbets- och näringsbyrå
Sakkunnig 31	Kundarbete: kunder för frivilliga studier i hela landskapet	Karleby	Kommunförsök med bakgrund från arbets- och näringsbyrå
Sakkunnig 32	Kundarbete: kunder under 25 år från Karleby	Karleby	Kommunförsök med bakgrund från arbets- och näringsbyrå
Sakkunnig 33	Kundarbete: Alla kunder under integrationstid i hela landskapet	Karleby	Kommunförsök med bakgrund från arbets- och näringsbyrå
Sakkunnig 34	Kundarbete: Kunder i Kaustby ekonomiska region	Kaustby	Kommunförsök med kommunbakgrund Kaustby ekonomiska region
Sakkunnig 35 visstidsanställd till slutet av 2024	Kundarbete: Karleby kunder under 29 år i arbetsträning	Karleby	Kommunförsök med kommunbakgrund Karleby
Sakkunnig 36 visstidsanställd till slutet av 2024	Kundarbete: projektarbete i hela landskapet	Karleby	Kommunförsök med kommunbakgrund Karleby

Tjänster för kontinuerligt lärande är viktiga för att trygga tillgången till kvalificerad arbetskraft i regionen. Viktiga samarbetspartner för sakkunniga som arbetar med kunder som byter yrke är bland annat utbildningsanordnare, läroavtalstjänster och företag i regionen.

Stödd sysselsättning/sektorsövergripande service

Personal	Uppgifter:	Tjänsteställe	
Sakkunnig 10	Kundarbete: 40 % av hela landskapets kunder	Karleby	Arbets- och näringsbyrå
Sakkunnig 25	Kundarbete PB 3 Kannus och Toholampi, beredningen av lönesubventionsbeslut för kunder i kommunförsöket 40 %	Karleby	Arbets- och näringsbyrå
Sakkunnig 26	Kundarbete PB 3 Vetil och Kaustby kunder 40 %	Karleby	Arbets- och näringsbyrå

Sakkunnig 37	Kundarbete: PB 2 och PB3 Kannus	Karleby, Kannus	Kommunförsök med bakgrund från arbets- och näringsbyrå
Sakkunnig 38	Kundarbete: kunder från Karleby PB3	Karleby	Kommunförsök med bakgrund från arbets- och näringsbyrå
Sakkunnig 39	Kundarbete: kunder från Karleby PB3	Karleby	Kommunförsök med bakgrund från arbets- och näringsbyrå
Sakkunnig 40	Kundarbete: kunder från Karleby PB3 50 %, teamansvarig 50 % i hela regionen	Karleby	Kommunförsök med bakgrund från arbets- och näringsbyrå
Sakkunnig 41	Kundarbete: kunder från Karleby PB3 och föreningssamarbete	Karleby	Kommunförsök med kommunbakgrund Karleby
Sakkunnig 42	Kundarbete: kunder från Karleby och KASE-kunder	Karleby	Kommunförsök med bakgrund från arbets- och näringsbyrå
Sakkunnig 43	Kundarbete: kunder från Perho 50 %	Perho	Kommunförsök med kommunbakgrund
Sakkunnig 44	Kundarbete: kunder från Karleby	Karleby	Kommunförsök med bakgrund från arbets- och näringsbyrå
Sakkunnig 45	Kundarbete: KASE-kunder PB3	Kaustby	Kommunförsök med bakgrund från arbets- och näringsbyrå
Sakkunnig 46	Kundarbete: kunder från Karleby	Karleby	Kommunförsök med bakgrund från arbets- och näringsbyrå
Sakkunnig 47	Kundarbete: kunder från Karleby	Karleby	Kommunförsök med bakgrund från arbets- och näringsbyrå
Sakkunnig 48	Kundarbete: kunder från Karleby, personer som behöver social- och hälsovårdstjänster i hela regionen	Karleby	Kommunförsök med bakgrund från arbets- och näringsbyrå
Sakkunnig 49	Kundarbete: kunder från Karleby och projektarbete	Karleby	Kommunförsök med kommunbakgrund Karleby

Av de tjänster som hänför sig till främjande av arbetsförmågan ordnas aktiveringsplaner, sektorsövergripande sysselsättningsplaner, arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och hälsoundersökningar av arbetslösa i samarbete med Mellersta Österbottens välfärdsområde Soite. Andra viktiga samarbetspartner är bland annat FPA, arbetspensionsanstalterna och anordnarna av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

Företagstjänster

Personal:	Uppgifter:	Tjänsteställe	Arbetsgivare
-----------	------------	---------------	--------------

Sakkunnig 50	Startpeng i Karleby och Mellersta Österbottens område, datorer/mobilabonnemang, företagstjänst grundläggande uppgifter; mottagande av arbetsplatser och ansökning om kandidater, OC telefonservice, rådgivning i frågor som rör rekrytering, lönesubvention, i ärenden som gäller uppsägning av personal osv.	Karleby	Arbets- och näringsbyrån
Sakkunnig 51	Omställningsskydd/samarbetsfrågor inom hela arbets- och näringsbyråns område, basuppgifter inom företagstjänsten.	Karleby	Arbets- och näringsbyrån
Sakkunnig 52	Basuppgifter inom företagstjänsten, marknadsföring av tjänster	Karleby	Arbets- och näringsbyrån
Sakkunnig 53	Arbetsplats i Finland/Sverige - gemensam anskaffning av utbildning, Eures kontaktperson i Mellersta Österbottens område, medlem av internationella rekryteringsteamet, utbildningssamarbete, basuppgifter inom företagstjänsten.	Karleby	Arbets- och näringsbyrån
Sakkunnig 54	Ärenden gällande alterneringsledighet, basuppgifter inom företagstjänsten.	Karleby	Arbets- och näringsbyrån

Företagstjänster ordnas på Österbottens arbets- och näringsbyrå till slutet av 2024. Vid Österbottens arbets- och näringsbyrå arbetar fem personer i företagstjänsterna vid Karleby verksamhetsställe, av vilka en del har ansvar inom hela Österbottens arbets- och näringsbyråns område, såsom omställningsskyddsuppgifter eller EURES-uppgifter. Ännu har det inte närmare kunnat överenskommas om hur dessa uppgifter ska fördelas mellan de sysselsättningsområden som omfattar Österbottens arbets- och näringsbyråns område, eftersom sammansättningen av de sysselsättningsområdena som bildas inte är helt känd.

Rekryteringsutbildningarna sköts av en sakkunnig gemensamt för regionerna Mellersta Österbotten och Jakobstad. Den sakkunnigas tjänsteställe är för närvarande i Jakobstad och man måste komma överens om fortsatt produktion av dem med sysselsättningsområdet i Jakobstad.

En viktig uppgift för företagstjänsten är att försöka tillmötesgå företagens rekryteringsbehov genom att presentera lämpliga personer för lediga tjänster och erbjuda lediga arbetsplatser till arbetssökande kunder.

Enligt Österbottens arbets- och näringsbyrås bedömning försämrar den höga sysselsättningsgraden lönsamheten hos de arbetserbjudanden som gjorts, varför en genomsnittlig arbetssökande ofta inte övergår från arbete till arbete utan kräver hellre sektorsövergripande service. Detta förlänger sysselsättningstiden och minskar åtgärdernas effektivitet samt ökar kostnaderna för enskilda åtgärder per person (Bokslut för Närings-, trafik- och miljöcentralernas samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter (UF-centret) för år 2022)

I praktiken har tyngdpunkten i arbetet flyttats från arbetserbjudanden till andra uppgiftsområden, det vill säga åläggande av skyldighet att söka arbete, kundservice ansikte mot ansikte samt samtal om jobbsökning med kunden.

Handledningstjänster

Personal	Uppgifter:	Tjänsteställe	
Sakkunnig 55	- arbetskraftsutbildning - samarbete med skolor - för utbildningar till karriären - intervjuar för utbildning - gör utlåtanden (inledande och avslutande utlåtanden) - är i kontakt med skolan, om lärarna har något ärende om studerande	Karleby	Arbets- och näringsbyrån
Sakkunnig, navigatorkoordinatör 56	- inga egna kunder - 30 % kundarbete (i skolor, navigatorställe) - navigatornätverket - utveckling av regionalt samarbete	Karleby	Arbets- och näringsbyrån

Övrig personal

Personal:	Uppgifter:	Tjänsteställe	Arbetsgivare
Jobbkanalskoordinatör 57		Karleby	Arbets- och näringsbyrån
Sakkunnig i jobbkanalen 58		Karleby	Arbets- och näringsbyrån
Psykolog 59	Arbetet är yrkesvägledning genom psykologiska metoder.	Utför arbete både för områdena Mellersta Österbotten och Jakobstad.	Arbets- och näringsbyrån

Samordnare för arbetsförmågan 60	Konsulterar sakkunniga på kontoret i ärenden som gäller arbetsförmåga. Är i kontakt med arbetsgivarna och berättar vilka tjänster som erbjuds, om personen har utmaningar med hälsan.	Arbetar i hela området för hela Österbottens arbets- och näringskontor, men fokus ligger på Mellersta Österbotten	Arbets- och näringsbyrån
Arbetsförmedling och företagstjänster servicechef 61	Ledning av verksamhetsområdet och chefsarbete	Arbets- och näringsbyrån	Arbets- och näringsbyrån
Servicechef 62	Chefsarbetet Tjänster för kontinuerligt lärande och den administrativ chef kommunförsök. Godkännande och konsultation av lönesubventionsbeslut.	Arbets- och näringsbyrån	Arbets- och näringsbyrån
Sysselsättningschef 63	Koordinering av kommunförsöket	Karleby	Kommunförsök med kommunbakgrund Karleby

Utan stora förändringar i antalet kunder och i den personal som producerar arbetskraftsservice är det möjligt att upprätthålla motsvarande servicenivå som 2023. Kommunerna i Mellersta Österbotten har föreslagit att sysselsättningstjänsterna borde genomföras som närservice och detta torde innebära att kunderna också skulle få service på sin hemort. Innan kommunförsöket inleddes hade arbets- och näringsbyrån verksamhetsställen i Karleby och Kaustby. Under kommunförsöket med sysselsättning i Karlebyregionen har man fått personlig service även i andra kommuner i Mellersta Österbotten, men när servicen har i huvudsak erbjudits av sådana sakkunniga för skötsel av sysselsättningen som anställts i kommunerna och som inte har beaktats i statsandelskalkylerna när personalresurserna har beräknats för dem som arbetar vid arbets- och näringsbyråerna. Därför ska kommunerna även i fortsättningen delta i kostnaderna för skötseln av sysselsättningen också på annat sätt än i form av finansiering via statsandelen, om man vill hålla fast principen om närservice efter 2025.

Utöver personkunds- och företagstjänster kommer sysselsättningsområdenas uppgifter vara att sköta NTM-centralens och UF-centrets nuvarande uppgifter bl.a. anskaffning av arbetskraftsservice och betalningsuppgifter (lönesubvention, utbetalning av arbetskraftsservice och olika ersättningar). I anskaffningen och förvaltningen av arbetskraftsservicen har tre personer från NTM-centralen i Österbotten deltagit och de har skött anskaffningarna i hela NTM-området. Om det blir en till tre sysselsättningsområden i Österbottens NTM-centrals område och man skulle vilja fortsätta med samma praxis, borde sysselsättningsområdena komma överens om resursfördelningen och anskaffningen av tjänster genom avtal. Mellersta Österbottens sysselsättningsområde har som mål att det inte skulle bli några avbrott i upphandlingarna av service och att de kan erbjudas kunderna som de är i dag, även i fortsättningen.

4 Lösningarna för hur servicen ska produceras och riktas/Serviceplan

Karleby stad är ansvarig kommun för den arbetskraftsservice som definieras i lagen om anordnande av arbetskraftsservice (380/2023) å Halsö kommun, Lestijärvi kommun, Kannus kommun, Kaustby kommun, Perho kommun, Toholampi kommun och Vetil kommun vägnar. Myndighetens befogenheter

kan vid behov också överföras på kommunerna inom sysselsättningsområdet. Kommunerna har för närvarande bland annat sysselsättningskoordinatorer, arbetstränare, arbetslivshandledare och personer som utför andra sysselsättningstjänster, av vilka en del står i tjänsteförhållande och en del utövar inte myndighetens befogenheter inom kommunförsöket. Överföring av myndighetens befogenheter avtalas separat mellan sysselsättningsområdet och dess medlemskommuner när beredningen av sysselsättningsområdet framskrider och detaljerna i planerna preciseras.

Tjänster som för närvarande upphandlas av andra aktörer är bl.a. arbetskraftsutbildning, karriärträning, jobbsökarträning, bedömningar av sakkunnig, rekryteringsutbildningar och en del av arbetsträningarna. Sysselsättningsområdet kommer även i fortsättningen att skaffa arbetskraftsutbildning från olika utbildningsorganisationer.

Karriärträningen och jobbsökarträningen har nuförtiden upphandlats utifrån en servicebeskrivning på mycket allmän nivå. Arbets- och näringsstjänsterna och serviceproducenterna har halvårsvis kommit överens om det praktiska genomförandet, tidtabellen och det skräddarsydda för de olika kundgrupperna när det gäller det upphandlade serviceavtalet. Praxisen är bra till exempel på grund av plötsliga förändrade förhållanden eller när servicebehovet varierar, då innehållet i och sättet att genomföra träningarna kan anpassas till de omgivande förhållandena.

Även jobbsökarträningen har tidvis ställts in, så deras volym ses över på nytt i samband med konkurrensutsättningen. Tack vare de goda sysselsättningsresultaten inom rekryteringsutbildningen kan de även i fortsättningen upphandlas efter företagets behov. Arbetsträning genomförs för närvarande både som köpta tjänster och som egen verksamhet till exempel i verkstadsverksamhet. Det är en effektiv och arbetskraftsintensiv tjänst som man har goda erfarenheter av under flera år och det kommer att fortsätta genomföras. Det finns ännu ingen exakt uppskattning av i vilken utsträckning arbetsträningen genomförs som köpt tjänst eller egen verksamhet.

Nuförtiden upphandlas tjänsterna av Österbottens NTM-central som finns lokaliserad i två landskap. I diskussioner som förts med NTM-centralen i Österbotten har det kommit fram att kundflödena till tjänsterna i nuvarande form kommer över kommungränser, ekonomiska regiongränser och landskapsgränser, så företrädesvis är det inte ekonomiskt lönsamt att erbjuda tjänster bara för en viss specifik kommun eller ekonomisk regions behov – naturligtvis finns det undantag, som till exempel integrationsutbildning för invandrare i form av arbetskraftsutbildning. Den ekonomiska lönsamheten grundar sig inte enbart på de sysselsättningsanslag som används för att finansiera tjänsterna, utan också på serviceproducenternas intresse av att tillhandahålla tjänsterna på ett lönsamt sätt. De sysselsättningsområden som bildas 2025 kan i vissa fall till och med vara för små för tjänsteproducenterna, för att tjänsten ska kunna genomföras på ett lönsamt sätt, då är det förnuftigt för sysselsättningsområdena att kombinera de medel som anslås till upphandling av arbets- och näringsstjänster med upphandlingar som omfattar flera sysselsättningsområden.

Olika målgrupper har för närvarande beaktats väl bland annat i karriärträningen. De har upphandlats bland annat för personer över 55 år, personer med svagare ställning vad gäller språkkunskaper, unga, personer som utvecklar IT-kunskaper och personer som förbättrar sitt välbefinnande. Även efter 2025 är det möjligt att upphandla tjänster för olika målgrupper i karriärträning, med tanke på den arbetskraft som finns i Mellersta Österbotten. Nuförtiden genomförs de flesta träningarna i Vasa, eftersom det finns fler potentiella deltagare där.

Arbetskraftsutbildningarna har olika inriktning, men riktar sig till personer som är intresserade av olika utbildningsområden, såsom högutbildade, för de som är intresserade av vårdarbete, framtida experter inom metall- och elbranschen, naturbruk, för de som är inriktade på branschen för städ- och måltidstjänster samt de som är intresserade av entreprenörskap. Det är viktigt att kartlägga kundens behov av

kompetensutveckling och intresseområden så att arbetskraftsutbildning och den arbetssökande möts. Arbetskraftsutbildning som upphandlas med sysselsättningsanslag; utbildningar som innehåller yrkesinriktad tilläggs- och fortbildning riktas i sin nuvarande form till de branscher som är starka i regionen och där behovet av arbetskraft syns. Dessa utbildningar samordnas med examens- och delexamensinriktade arbetskraftsutbildningar som regionens yrkesläroanstalter redan i dag genomför med statsandelsfinansiering. De befintliga och nya sektorerna och deras arbetskraftsbehov i regionen spelar en mycket stor roll när det gäller vilka arbetskraftsutbildningar som anses vara till nytta för regionen och hurdana arbetskraftsutbildningar som har upphandlats åtminstone i sin nuvarande form.

4.1 Kommunernas egen produktion och allmänna sysselsättnings- och näringsinsatser

Med de allmänna sysselsättnings- och livskraftstjänsterna i kommunerna inom sysselsättningsområdet kan man utöver de lagstadgade arbets- och näringstjänsterna i betydande grad förbättra efterfrågan på arbetskraft, ny företagsverksamhet, helhetseffektiviteten som gäller tillgången på arbetskraft, sysselsättning, kompetens, delaktighet och välfärd. De tjänster som kommunerna själva producerar för anordnaren av arbets- och näringstjänster kan effektivare och smidigare skraddarsys till egna behov genom ytterligare satsningar.

Kommun	Roll i tjänsteproduktionen
Halso	För närvarande ser man inte att kommunen skulle producera arbets- och näringstjänster. Strävar efter en modell som motsvarar kommunförsöket, där personlig service skulle finnas att tillgå i kommunens lokaler.
Kannus	Sysselsättningskoordinatoren och arbetstränaren kompletterar de lagstadgade sysselsättningstjänsterna och stöder kommunens näringsverksamhet. Personlig service skulle finnas tillgänglig minst två dagar i veckan på Kannus verksamhetsställe.
Kaustby	Basservicen skulle skötas på Kaustby verksamhetsställe, där det arbetar sakkunniga i privatpersonsservice med bakgrund från arbets- och näringsbyrån och personal i Kaustby ekonomiska region.
Karleby	Karleby skulle vara anordnare av arbets- och näringstjänster. Arbets- och näringstjänsterna ordnas likvärdigt i hela regionen. För Karleby är det viktigt att från de lagstadgade arbets- och näringsuppgifterna skilja allmänna sysselsättningsfrämjande uppgifterna och närings- samt eventuellt integrationsuppgifter som Karleby endast erbjuder sina egna invånare och företag.
Lestijärvi	Strävar efter en modell som motsvarar kommunförsöket och där arbetstagare med kommunbakgrund kan utnyttjas för arbets- och näringstjänster. (Kaustby ekonomiska region > partiell tjänsteuppgift) Med de egna starka näringstjänsterna stärks sysselsättningen och livskraften.
Perho	Kommunen skulle inte producera arbets- och näringstjänster, men målet är att tjänsterna och servicekoncepten skraddarsys för kommuninvånarna och för deras behov. Personlig service skulle finnas tillgänglig en dag i veckan i Perho.
Toholampi	För närvarande ser man inte att kommunen skulle producera arbets- och näringstjänster. Strävar efter en modell som motsvarar kommunförsöket där personlig service skulle finnas tillgänglig i kommunens lokaler via Kaustby ekonomiska region.
Vetil	För närvarande ser man inte att kommunen skulle producera arbets- och näringstjänster. Strävar efter en modell som motsvarar kommunförsöket där personlig service skulle finnas tillgänglig i kommunens lokaler via Kaustby ekonomiska region.

Medlemskommunerna i Kaustby ekonomiska region förutsätter att arbets- och närings servicen ordnas som när service inom sysselsättningsområdet. För kommunerna i Kaustby ekonomiska region avses med när service den servicenivå som uppnåtts under kommunförsöket:

- Det är möjligt för kunden att uträtta ärenden i sin hemkommun med tidsbokning.
- I Kaustby finns det kvar ett serviceställe där man kan uträtta sina ärenden vid vissa tidpunkter utan tidsbokning.
- I kommunhuset finns serviceställen för när service i sysselsättningsområdet.
- Digitala tjänster utnyttjas i mån av möjlighet och efter kundens behov, men de ersätter inte tjänster som tillhandahålls ansikte mot ansikte. Tjänsternas regionala tillgänglighet kan förbättras genom utveckling av digitala servicekanaler och distansarbetsplatser.

Verkningarna och genomförandet av kommunförsöket med sysselsättning kommer att bedömas i samband med beredningen av sysselsättningsområdet och god praxis som Kaustby ekonomiska region lyft fram kommer att utnyttjas vid beredningen.

4.2 Sysselsättningstjänsternas kundstruktur

Före strukturreformen av arbetskraftsservice hör Mellersta Österbotten till Österbottens arbets- och näringsbyrå, vars verksamhetsområde omfattar landskapen Mellersta Österbotten och Österbotten. Sysselsättningsläget inom Österbottens arbets- och näringsbyrås område har länge varit bland de bästa i Finland. Av arbetskraften var andelen arbetslösa arbetssökandena i NTM-centralens område i Österbottens den lägsta på finländska fastlandet (6,0 %). I hela landet är motsvarande andel 9,3 procent.

Antalet arbetssökande och personer i tjänst i Mellersta Österbotten från 2016 till 2023.

kuukausi	Työnhakijoi ta laskentapäi vänä (lkm.)	Työttömät työnhakijat laskentapäi vänä (lkm.)	Työttömät työnhakijat , miehet (lkm.)	Työttömät työnhakijat , naiset (lkm.)	Alle 20-v. työttömät työnhakijat (lkm.)	Alle 25-v. työttömät työnhakijat (lkm.)	Yli 50-v. työttömät työnhakijat (lkm.)
04/2016	6687	3261	1820	1441	80	528	1099
04/2017	6870	2999	1702	1297	78	471	1077
04/2018	6563	2418	1404	1014	95	385	865
04/2019	6263	2165	1271	894	60	347	781
04/2020	8114	3743	1944	1799	110	570	1204
04/2021	7041	2729	1601	1128	68	393	984
04/2022	5517	2128	1306	822	40	240	803
04/2023	5435	2419	1469	950	65	326	825

De regionala utvecklingsutsikterna enligt en publikation från våren 2023 är sysselsättningsläget i landskapet Mellersta Österbotten utmärkt i jämförelse mellan landskapen. Sysselsättningsgraden var 74,9 procent år 2022, vilket är det tredje bästa på finländska fastlandet efter Österbotten och Nyland. I hela landet var medeltalet för sysselsättningsgraden 73,8 procent. Arbetslöshetsgraden var 8,4 procent i februari 2023 i Mellersta Österbotten och 9,7 procent i hela landet. Baksidan av det goda sysselsättningsläget är bristen på arbetskraft som drabbar landskapets företag och som sträcker sig över flera branscher, ett stort antal yrkesgrupper och många utbildningsnivåer. (ANM: Regionala utvecklingsutsikter våren 2023, Arbets- och näringsministeriets publikationer 2023:28).

Av de arbetslöshetstal som steg under covid-19-pandemin har man till och med återgått till en arbetslöshet som är lägre än nivån före pandemin, men i och med det osäkra ekonomiska läget har arbetslösheten

börjat öka vid årsskiftet 2022–2023. I februari 2023 fanns det 2 500 arbetslösa arbetssökande i landskapet, vilket är 8 procent mer än ett år tidigare. Samtidigt minskade arbetslösheten på hela landets nivå, om än betydligt mindre än sommaren 2022. Antalet arbetslösa under 25 år och utländska arbetslösa har ökat snabbare än den allmänna utvecklingen av arbetslösheten. Ökningen av utländska arbetslösa förklaras till stor del av den kraftiga ökningen av antalet ukrainare.

	Tidpunkt för de senaste uppgifterna	Senaste uppgift	För ett år sedan	För fem år sedan	Förändring på ett år	Ändring på fem år
Befolkning	2022	67905	67915	68780	-0,2 %	-1,4 %
Arbetslösa arbetssökande på räkningsdagen	februari 2023	2533	2335	3368	8,5 %	-24,8 %
Arbetslösa arbetssökande under 25 år	februari 2023	361	277	567	30,3 %	-36,3 %
Långtidsarbetslösa	februari 2023	797	814	912	-2,1 %	-12,6 %
Arbetslösa arbetssökandes andel av arbetskraften	februari 2023	8,4	7,7	10,8	0,7%-enhet	-2,4%-enhet
Nya lediga arbetsplatser under en månad	februari 2023	923	1875	417	-50,8 %	121,3 %

I Mellersta Österbotten ser man en positiv utveckling till situationen för fem år sedan när det gäller antalet arbetslösa arbetssökande i långtidsarbetslöshet och antalet lediga arbetsplatser under en månad. I förhållande till situationen för ett år sedan har utvecklingen i Mellersta Österbotten dock försämrats när det gäller antalet arbetslösa arbetssökande och antalet lediga arbetsplatser. Långtidsarbetslöshetens andel minskar långsamt och det kan noteras att antalet som varit arbetslösa över 2 år ökar. Coronaråren försämrade sysselsättningsläget under åren 2020 och 2021.

	Arbetslösa arbetssökande med funktionsnedsättning /långtids.sjuk. arbetslösa arbetssökande (antal)	Utländska arbetslösa arbetssökande på räkningsdagen (antal)	Långtidsarbetslösa (antal)	Heltidspermitterade på räkningsdagen (antal)	Förkortad arbetsvecka på räkningsdagen (antal)
04/2016	534	155	802	307	88
04/2017	483	143	872	262	76
04/2018	390	111	578	189	88
04/2019	391	97	416	151	41
04/2020	481	152	506	1263	173
04/2021	473	143	829	295	123
04/2022	405	107	790	165	65
04/2023	387	212	795	241	65

Antalet med funktionsnedsättning och långtidssjuka har varierat något från år till år. Antalet utländska arbetslösa arbetssökande har ökat, men även i Mellersta Österbotten har deras antal ökat de senaste åren.

Den goda utvecklingen av långtidsarbetslösheten tog också slut vid coronapandemin och har inte börjat sjunka sedan dess.

	Sysselsatta på beräkningsdagen (antal)	I arbets- och utbildningsprövning på räkningsdagen (antal)	I arbetskraftsutbildning på räkningsdagen (antal)	Genomgår träning på räkningsdagen (antal)	I andra tjänster på räkningsdagen (antal)	Lediga arbetsplatser under månadens räkningsdag (antal)	Nya lediga arbetsplatser under en månad (antal)
04/2016	241	166	173	16	1072	479	455
04/2017	268	128	203	45	983	448	376
04/2018	262	100	201	65	1029	591	533
04/2019	286	110	290	30	891	525	453
04/2020	224	70	237	37	658	968	489
04/2021	242	64	277	74	619	889	975
04/2022	274	69	288	44	573	1 098	925
04/2023	306	68	264	84	552	821	688

Antalet sysselsatta har ökat något de senaste åren. Efter coronapandemin har antalet i arbets- och utbildningsprövningar stabiliserats till cirka 70 personer per månad. Antalet personer som deltar i arbetskraftsutbildning har inte förändrats nämnvärt sedan 2019. Användningen av träningstjänster har ökat och antalet inom andra tjänster har minskat avsevärt under de senaste åren.

Antalet arbetslösa arbetssökande var enligt yrkesgrupper störst i gruppen som inte klassificerats i yrkena. Den största representationen per utbildningsbakgrund var bland dem som hade gått på andra stadiet. Enligt åldersgrupp var det flest arbetslösa i åldersgruppen 60–64 år. Antalet långtidsarbetslösa minskar, antalet arbetslösa över ett år var 800. Det största antalet lediga platser var i februari 2023 i yrkesgruppen service- och försäljningsanställda, i synnerhet i yrkesgruppen försäljare. Det totala antalet lediga arbetsplatser förblev ungefär detsamma som året innan. (ANM; Regionala utvecklingsutsikter våren 2023)

Den låga arbetslösheten i kombination med det ökande utbudet av arbetstillfällen skapar problem när det gäller tillgången på arbetskraft. Problemen uppstår gång på gång också i många undersökningar och mätningar. Enligt SMF-företagsbarometern våren 2023 är tillgången på arbetskraft ett stort hinder för tillväxt för 13 procent av svarandena och det begränsar tillväxten något för 51 procent av svarandena. Enligt Finlands näringslivs konjunkturbarometer utgör bristen på kompetent personal ett hinder för tillväxt hos 35 procent av företagen som svarade. Enligt en undersökning om rekryteringsproblem som Arbets- och näringsministeriet beställt hade cirka hälften av de företag som sökt arbetskraft i NTM-centralens område i Österbotten (landskapen Österbotten och Mellersta Österbotten) rekryteringsproblem under 2022. De viktigaste orsakerna till rekryteringsproblemen gällde de sökandes utbildning och arbetserfarenhet. De största bristyrkena var byggnadsarbetare samt personal inom vårdtjänster och hälso- och sjukvården. (ANM; Regionala utvecklingsutsikter våren 2023)

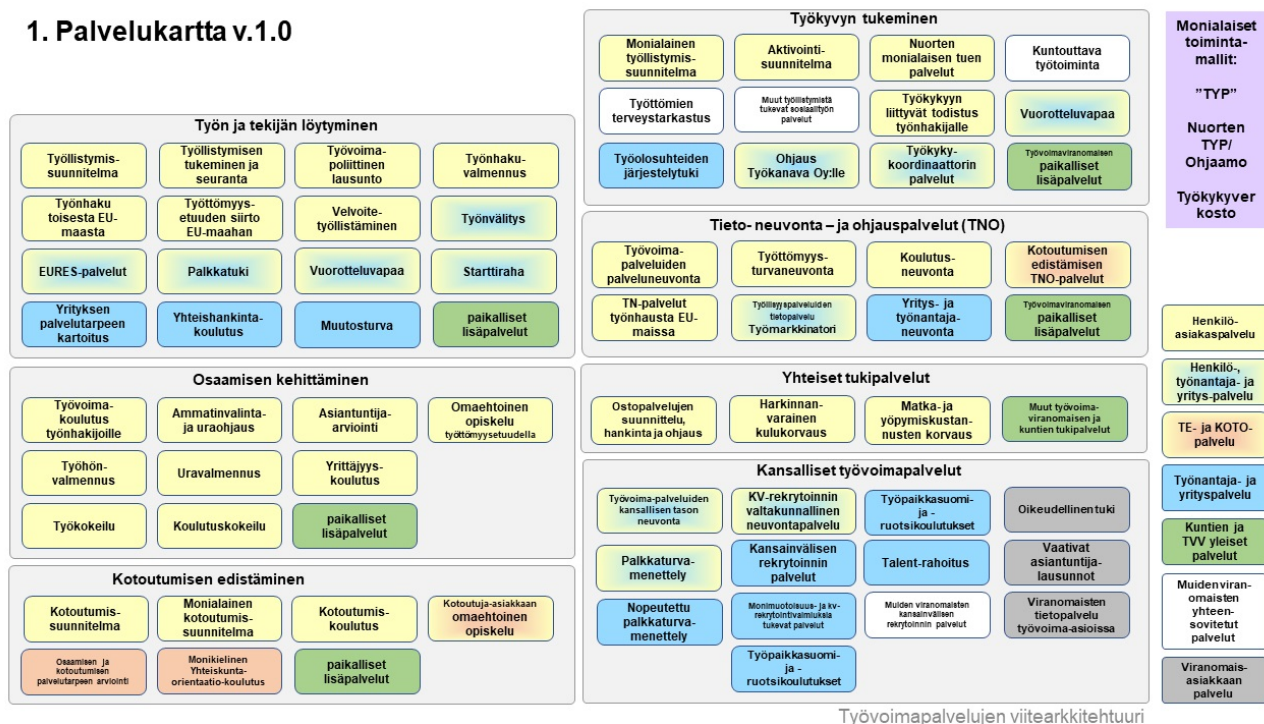
Enligt Arbets- och näringsministeriets informationstjänst Färdplaner för tillgång på arbetskraft är efterfrågan på arbetskraft i Mellersta Österbotten störst inom inkvarterings-, restaurang- och turisttjänster.

Det finns ett visst kompetensglapp inom branschen, eftersom även arbetslöshetsgraden för yrkesfolk är på den högsta nivån inom branscherna, men ändå lägre än i hela landet. Situationen när det gäller tillgång och efterfrågan på arbetskraft är svårast inom social-, hälso- och välbefinnandebanschen, där efterfrågan är stor och utbudet (arbetslöshetsgraden) mycket låg. Arbetskraftsbristen är också svår inom teknologiindustrin och -tjänsterna samt affärsverksamhet och förvaltning. (ANM; Regionala utvecklingsutsikter våren 2023)

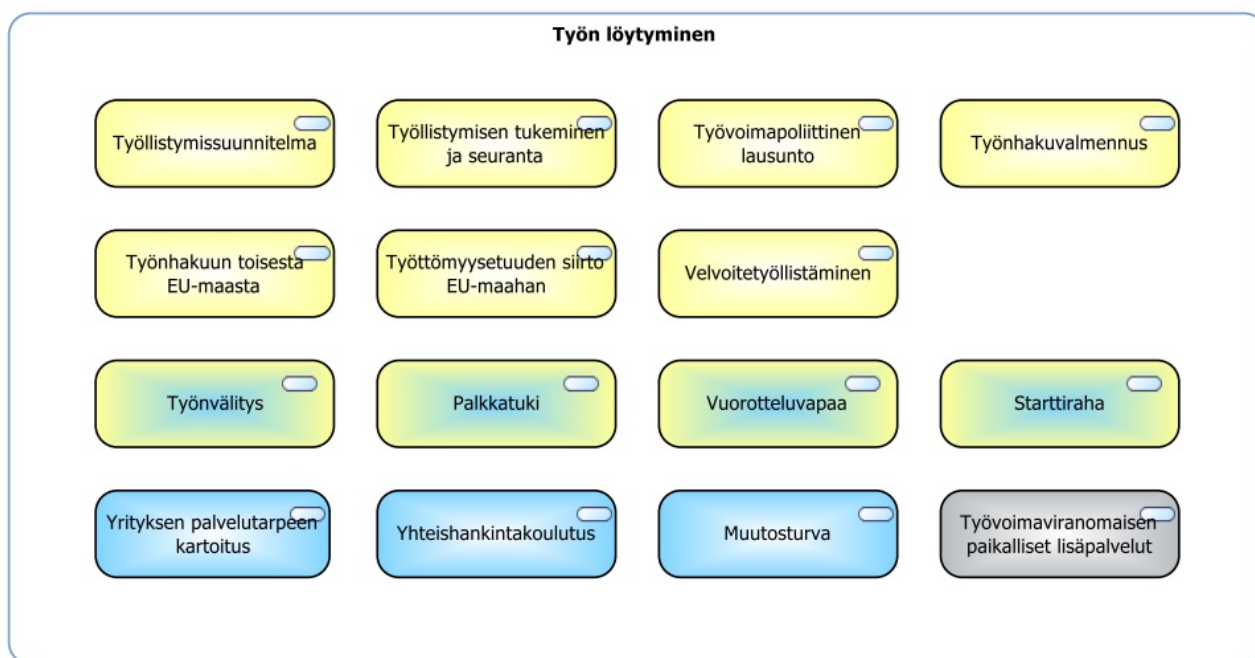
Beredskapen på de ökade kompetensbehoven måste också gälla landskapets framväxande branscher, såsom batteriindustrin och vindkraften. Investeringar i utvidgning av produktionsanläggningarna i Karleby storindustriområde sysselsätter yrkesfolk inom många branscher inom den närmaste framtiden. De fabriker som är belägna i storindustriområdet har investeringsbeslut för att utöka produktionen, vilket ökar behovet av arbetskraft i Karlebyområdet med hundratals arbetsplatser. Kampanjen KokkolaWorks pågår för att öka Karlebys dragningskraft. Det är en gemensam kampanj för Karleby stad, Mellersta Österbottens välfärdsområde Soite och företag i Kokkola Industrial Park att öka medvetenheten om arbetsmöjligheter och livsföring i Karlebyregionen nationellt för alla. Kompetensbehoven i samband med att Kelibers gruvdrift inleds och det ökade vindkraftsbyggandet har försökt lösas genom nya utbildningar som inletts vid läroanstalterna i området. Syftet med projekt TUOKES som pågår i landskapet är att utreda krav och förutsättningar för bildandet av en kunskapskoncentration inom vindkraftsbranschen, för dess verksamhetsmodell samt särskilt för genomförandet av den inlärningsmiljö som ingår i koncentrationen samt utveckling av grund- och examensinriktad fortutbildningen inom vindkraftsbranschen i Mellersta Österbotten. I framtiden kommer det att behövas tiotals installatörer i regionen för att bygga och underhålla allt vanligare vindkraftparker. Även arbets- och näringsbyrå har varit med att anordna förberedande utbildning för gruvindustrin och för underhållsarbeten på vindkraftverk. Hösten 2022 inleddes Finlands första utbildning för batteriingenjörer vid yrkeshögskolan Centria i Karleby. Det är en examensinriktad fortutbildning för ingenjörer inom maskin-, el-, kemi- och processteknik. Studiehälften stöder sig på Finlands nationella batteristrategi. (ANM; Regionala utvecklingsutsikter våren 2023)

Bild 4. Servicekarta över sysselsättningstjänster år 1.0

1. Palvelukartta v.1.0

4.3 Tjänster och företagstjänster för de som övergår direkt till arbetsmarknaden

De centrala tjänsterna i samband med att hitta arbete hänger ofta samman med att arbetslösheten börjar och med att arbete och arbetstagare snabbt möts så att arbetslöshetsperioderna inte blir långa. Den sporrande finansieringsmodellen kommer i fortsättningen att uppmuntra arbetskraftsmyndigheterna att snabbt få personer tillbaka till arbetslivet. Viktigt i de inledande tjänsterna är att efter en snabb kontakt med kunden identifiera kompetensen och möjligheterna att få arbete bland de lediga arbetsplatserna. Jobbsökarträning används i synnerhet för att aktivera unga kunder och uppdatera och färdigställa dokument för jobbsökning. Att söka arbete i ett annat EU-land och att överföra arbetslöshetsförmånen till ett annat EU-land har varit mycket ovanligt i Österbotten. I fråga om sysselsättningsskyldighet har städernas och kommunernas sysselsättningstjänster haft en viktig roll när de sökt placeringsplatser för dem som sysselsätts, och en del av dem har det också lett till ett längre anställningsförhållande, trots att det inte nödvändigtvis har varit det primära målet för tjänsten.

Arbetsförmedlings- och företagstjänster nära sammankopplade med varandra i en helhet. Enligt ANM:s informationspaket är rekryteringsbehoven och ansökan om lönesubvention de vanligaste orsakerna till att företag kontakter företagstjänster. I samband med kartläggningen av företagens servicebehov har det också varit möjligt att granska andra behov av företagsutveckling som eventuellt kan ha haft samband med finansiering, utveckling av lokaler, utvidgning eller annan utveckling. Företagstjänsterna samarbetar i dessa frågor tätt med kommunernas och städernas utvecklingsbolag samt med NTM-centralen. I fortsättningen kan samarbetet mellan företagstjänsterna och kommunernas verksamhet i livskraftsservice inom samma organisation ytterligare intensifieras, när bland annat tjänsterna för företagstomter och planläggning kan ordnas inom samma organisation.

Beslut om startpeng för företagare fattas som myndighetsarbete inom sysselsättningstjänster, men vid bedömningen av företags verksamhetsmöjligheter används sakkunnigbedömningar som också kan upphandlas av olika serviceproducenter.

Inom arbetsgivar servicen kommer nära samarbete att bedrivas med de kommunala företagsutvecklingsbolagen i området. Karlebynejdens Utveckling Ab (KOSEK) verkar i Karleby stad och

Perho kommun, Yrityskannus Oy verkar i Kannus och företagstjänsterna i Kaustby ekonomiska region verkar i Halso, Kaustby, Lestijärvi, Toholampi och Vetil.

Lestijärvi kommun Kaustby ekonomiska region producerar tjänster för sina medlemskommuner i fråga om regionutveckling, utveckling av näringar, samarbete mellan kommunerna och intressebevakning. Den ekonomiska regionen genomför som samarbete såväl lagstadgade som frivilliga kommunala uppgifter. Tjänsterna är bland annat företagstjänster, regionala utvecklingstjänster och sysselsättningstjänster. Den ekonomiska regionen genomför för närvarande bland annat å medlemskommunernas vägnar lagstadgade tjänster och uppgifter i anslutning till sysselsättningsförsöken.

4.4 Tjänster för kompetensutveckling

Syftet med tjänsterna för kompetensutveckling är att stödja arbetssökande att uppdatera sin utbildning eller erbjuda möjlighet att skaffa sig ny utbildning, om det konstateras att sysselsättningen med den tidigare utbildningen är en utmaning. I sökandet efter en ny inriktning har kunderna till sitt förfogande bland annat en utbildningsprövning som ordnas tillsammans med läroanstalterna i området. Det kan som bäst leda till examensinriktade studier. I yrkes- och karriärvägledningen kartläggs kundens styrkor och intressen yrkesmässigt. I yrkesvägledningstjänster beaktas det vedertagna utbildningskravet inom arbets- och näringstjänsterna; yrkesvägledaren ska ha psykologutbildning. Förutom individuell yrkes- och karriärvägledning finns det karriärträning i grupp, där man är en del av gruppen, men med fokus på sina egna karriärplaner med tränarna. Individuell arbetsträning kan också användas som ett tillägg till arbetsprövningen, då kunden med arbetstränaren kan reflektera över sina erfarenheter under arbetsprövningen.

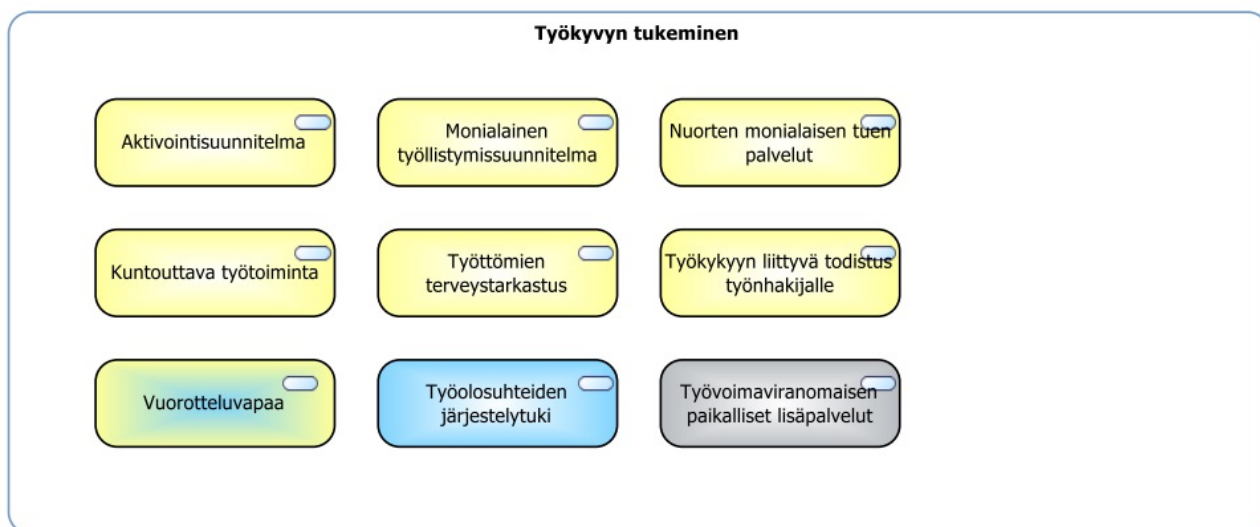
Arbetskraftsutbildningarna är det största servicepaketet i euro för arbetssökande och påverkar i hög grad kompetensen hos arbetskraften i regionen samt företagens möjligheter att rekrytera personer med relevant utbildning. Dialogen mellan näringslivet, utbildningsleverantörerna och arbetskraftsmyndigheten i regionen bör fortsätta intensivt även efter 2025, så att arbetskraftsbehoven i regionen kan tillgodoses genom utbildning. År 2022 valdes 504 personer från Mellersta Österbotten till arbetskraftsutbildning som Österbottens NTM-central upphandlat med sysselsättningsanslag och 225 personer till arbetskraftsutbildning som genomförs statsandelsfinansierad, det vill säga totalt 729 personer. Det totala antalet personer som valts till arbetskraftsutbildning uppvisar en stor ökning under de två senaste åren, se

tabellen nedan: Arbetskraftsutbildning enligt målyrke, personens yrke och föregående sysselsättningskod.
(Källa: ANM Arbetsförmedlingsstatistik).

3510. Työvoimakoulutus tavoiteammatin, henkilön ammatin ja edeltävän työllisyyskoodin mukaan				
Vuosi	Lähtävä maakunta:	16 KESKI-POHJANMAA		
	Kouluttava ELY-keskus(k):	07 POHJANMAA		
	Sukupuoli:	Sukupuolet yhteensä		
	Ikäryhmät:	Ikä yhteensä		
	Muuttajat:	Koulutukseen valittu kaudella		
	VOS-koulutus:	Koulutukset yhteensä	Vos-koulutusta	Normaali koulutus
Vuosi 2022		729	225	504
Vuosi 2021		806	317	489
Vuosi 2020		471	126	345
Vuosi 2019		467	172	295
Vuosi 2018		597	147	450

Företagarutbildning ordnas för personer som vill bli eller är intresserade av att bli företagare. Under utbildningen kan de också arbeta med en egen affärsverksamhetsplan och bedöma möjligheterna att bli företagare. Frivilliga studier med arbetslöshetsförmån har i olika undersökningar konstaterats vara en service som på ett positivt sätt påverkar sysselsättningsmöjligheterna, men förändringarna i modellen för arbetskraftsservice har enligt experter gjort frivilliga studier mindre attraktiva för kunder eftersom skyldigheten att söka arbete också gäller arbetssökande som studerar.

4.5 Service för stödd sysselsättning och service för sektorsövergripande stöd

Service för stödd sysselsättning och service för sektorsövergripande stöd är under goda sysselsättningsförhållanden av stor vikt i Österbotten och Mellersta Österbotten. Antalet personer som varit arbetslösa över två år har inte minskat, fast sysselsättningsläget annars är bra. I bakgrunden finns flera olika faktorer, såsom nedsatt arbetsförmåga, missbruksproblem och psykiska hälsoproblem, urholkning av kompetensen och utvecklingsförlopp relaterade till utslagning hos både unga och äldre arbetssökande. Hindren för kundernas sysselsättning är ofta sådana att de inte kan undanröjas enbart genom arbetskraftsmyndighetens tjänster, utan andra aktörers tjänster är primära framför sysselsättningstjänster.

Lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen reformeras samtidigt med reformen av arbets- och närings tjänsterna 2024 (lagen om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen, 381/2023) De kvantitativa kriterierna enligt Lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättning om arbetslöshetens varaktighet slopas, hänvisning till sektorsövergripande tjänster grundar sig på kundens servicebehov och därmed får kunden de sektorsövergripande tjänster som hen behöver tidigare, än hen fick tidigare.

Ett avtal om sysselsättningsfrämjande samservice har ingåtts mellan Mellersta Österbottens kommuner, Mellersta Österbottens välfärdsområde, Österbottens arbets- och näringsbyrå och Folkpensionsanstaltens Norra försäkringsdistrikt. I avtalet har det överenskommits om sektorsövergripande samservice på ett verksamhetsställe, om tjänster, personal som olika aktörer anvisat för samservicen och tjänster som tillhandahålls som sektorsövergripande samservice samt kostnadsfördelning. Sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen tillhandahålls i samarbete mellan välfärdsområdet, Arbetskraftsmyndigheten och FPA i alla kommuner inom samservicenätverket i verksamhetsområdet i enlighet med kundernas behov. Sektorsövergripande service kan tillhandahållas i välfärdsområdets, kommunernas, Arbetskraftsmyndighetens och FPA:s lokaler samt i andra gemensamt överenskomna lokaler. Tjänster kan tillhandahållas förutom genom personliga möten även per telefon och med hjälp av nättjänster. Avtalet ska förnyas före ingången av 2025 då arbets- och näringsbyråerna läggs ner och ansvaret för ordnandet av Arbetskraftsservicen överförs på kommunerna eller de sysselsättningsområden som inrättas.

Arbetskraftsmyndigheten, välfärdsområdet och den arbetslösa utarbetar under kartläggningsperioden tillsammans en sektorsövergripande sysselsättningsplan där man avtalar om Arbetskrafts-, social-, hälso- och rehabiliteringsservice enligt kundens servicebehov och om uppföljningen av hur servicen fullföljs. Den sektorsövergripande sysselsättningsplanen kan dessutom innehålla andra åtgärder som ökar den arbetslösas kompetens, Arbetsmarknadsfärdigheter, arbets- och funktionsförmåga och jobbsökning. (Lag 381/2023)

4.6 Social- och hälsovårdstjänster som främjar sysselsättningen

Mellersta Österbottens välfärdsområde erbjuder social- och hälsovårdstjänster enligt lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen (Lag 381/2023) och enligt kundens servicebehov till kunder som behöver sektorsövergripande service som främjar sysselsättningen (nedan TYP-kunder). Inom sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen finns på basis av en bedömning av servicebehovet i synnerhet följande tjänster:

- socialt arbete, social handledning, social rehabilitering
- arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte där serviceproducenterna är Mellersta Österbottens socialpsykiatriska förening, FRK Loppis, Ykspihlajan pienkiinteistöyhdistys och Hembo ry samt föreningar, församlingar, Soite och kommuner
- mental- och missbrukartjänster
- hälsokontroller för arbetslösa som ordnas för alla arbetssökande, inte bara för kunder inom sektorsövergripande stöd
- utredning av arbets- och funktionsförmåga i samarbete med social- och hälsovården samt arbets- och näringsbyrå och FPA
- läkartjänster inom mottagningstjänster

Arbetskraftsmyndigheten tillhandahåller TYP-kunder tjänster enligt lagen om ordnande av Arbetskraftsservice. Kommunförsöket svarar för tillhandahållandet av arbets- och närings tjänster till de TYP-kunder som hör till målgruppen för kommunförsöken. På basis av en kartläggning av kundens

servicebehov finns i synnerhet följande arbets- och näringstjänster i sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättning:

- tjänster i anslutning till arbetssökande och arbetsförmedling (inklusive utkomstskydd för arbetslösa)
- informations- och rådgivningstjänster
- sakkunnigutlåtanden (inklusive planer)
- yrkesvals- samt studie- och karriärvägledning, kartläggning av kompetens och yrkesskicklighet
- jobbsökarträning, karriärträning, arbetslivsträning och träning av arbetsförmågan
- arbets- och utbildningsprövning
- arbetskraftsutbildning eller stöd för frivilliga studier
- lönesubvention

FPA erbjuder och ordnar rehabiliteringstjänster som främjar arbets- och funktionsförmågan för TYP-kunder. FPA ger vid behov också annan rådgivning som gäller förmånerna.

TYP-kunder kan också erbjudas andra tillgängliga tjänster som ökar kompetensen, arbetsmarknadsfärdigheterna och arbets- och funktionsförmågan samt åtgärder i anslutning till jobbsökning i enlighet med kundernas servicebehov.

De tjänster som erbjuds kunderna baserar sig på en sektorsövergripande bedömning av servicebehovet som görs under kartläggningsperioden och på en sektorsövergripande sysselsättningsplan som utarbetas utifrån den. Den sektorsövergripande sysselsättningsplanen uppdateras i enlighet med lagen i fråga om skyldigheten att söka arbete var tredje månad och annars minst var sjätte månad och alltid när klientens servicebehov och den service som tillhandahålls klienten förändras.

Aktiveringsplanen är en plan som utarbetas för den som varit arbetslös länge och vars syfte är att förbättra personens sysselsättningsförutsättningar och livskompetens. Aktiveringsplanen utarbetas i samarbete med kunden, socialförvaltningen och arbetskraftsmyndigheterna.

Sektorsövergripande sysselsättningsplan: Sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen (TYP) är en samservicemodell där arbetskraftsmyndigheten, välfärdsområdena och Folkpensionsanstalten tillsammans bedömer den arbetslösa personens servicebehov och planerar ändamålsenliga servicehelheter för hen. Den sektorsövergripande arbetsgruppen utarbetar i samarbete med kunden en sysselsättningsplan om vilka tjänster kunden behöver för att främja sin sysselsättning. Planen kan innehålla offentlig arbetskraftsservice, social- och hälsovårdsservice samt rehabiliteringsservice.

Vid hälsokontrollen för arbetslösa bedöms och stöds den arbetslösa personens hälsa och välbefinnande samt kartläggs hens arbets- och funktionsförmåga och rehabiliteringsbehov. Den som deltar i hälsokontrollen ska informeras om syftet med hälsokontrollen. Personen som deltar i hälsokontrollen ska informeras om var och hur uppgifterna från hälsokontrollen används och vilka uppföljningsåtgärder som kommer att vidtas. Alla arbetssökande kan delta i hälsokontrollerna och de erbjuds aktivt till alla som behöver det.

Intyg som gäller arbetsförmågan för arbetssökande: Ett intyg kan erhållas när ett läkarutlåtande eller -intyg över en sjukdom eller skada som inverkar på möjligheterna att få arbete uppvisas för arbetskraftsmyndigheten. Arbetskraftsmyndigheten utfärdar ett intyg till en arbetssökande som får arbete, och den arbetssökande sänder intyget till sin arbetsgivare när anställningsförhållandet inleds. Arbetsgivaren förvarar intyget och sänder det vid behov till arbetspensionsförsäkringsbolaget.

Stöd för specialarrangemang på arbetsplatsen: Arbetskraftsmyndigheten kan bevilja stöd enligt prövning, om en skada eller sjukdom hos en person som anställs eller redan är i arbete förutsätter nya arbetsredskap eller inventarier, ändringsarbeten på arbetsplatsen eller hjälp i arbetsuppgifter av en annan arbetstagare.

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är avsett för personer som på grund av begränsningar i arbete och funktionsförmåga inte kan delta i offentlig Arbetskraftsservice eller arbete. Det rör sig om en sekundär tjänst i förhållande till Arbetskraftsservicen. Ordnanandet av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte baserar sig på en aktiveringsplan som Arbetskraftsmyndigheten och socialvårdsmyndigheten utarbetar tillsammans med kunden. För kunden planeras en servicehelhet som skrivs in i aktiveringsplanen. Vid planeringen beaktas kundens personliga situation som definierar vilka tjänster som tillhandahålls kunden i servicehelheten.

Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ska ordnas för personer som länge varit arbetslösa och som får arbetsmarknadsstöd eller utkomststöd och som på grund av sin arbets- och funktionsförmåga inte kan delta i Arbetskraftsmyndighetens primära service. Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ska ordnas i enlighet med kundens individuella vid behov del- eller heltid fyra dagar i veckan under tre till tjugofyra månader. Verksamheten ska vara målinriktad så att den förbättrar kundens livskompetens och funktionsförmåga så att hen kan få arbete, söka sig till utbildning eller delta i sysselsättningsfrämjande service.

4.7 Navigatorn för unga/sektorsövergripande service

Tjänster för sektorsövergripande stöd till unga: Arbetskraftsmyndigheten ordnar verksamhetsförutsättningar för unga personers sektorsövergripande samservice som främjar stöd för sysselsättningen. Med sysselsättningsfrämjande samservice för unga inom det sektorsövergripande stödet avses sektorsövergripande rådgivning, vägledning och tjänster som myndigheter och andra aktörer tillhandahåller unga under 30 år i syfte att ge dem bättre studiemöjligheter och handlingsfärdigheter, hjälpa dem få arbete och främja deras välbefinnande.

Vid ordnandet av verksamhetsförutsättningar gör Arbetskraftsmyndigheten en bedömning av behovet av samservice för sektorsövergripande stöd för unga i området. Arbetskraftsmyndigheten förhandlar med arrangören av utbildningstjänsterna, välfärdsområdena och med andra aktörer som är viktiga i ordnandet av samservice för unga i området om att ordna serviceställen. Servicen ska vara lättillgänglig för unga.

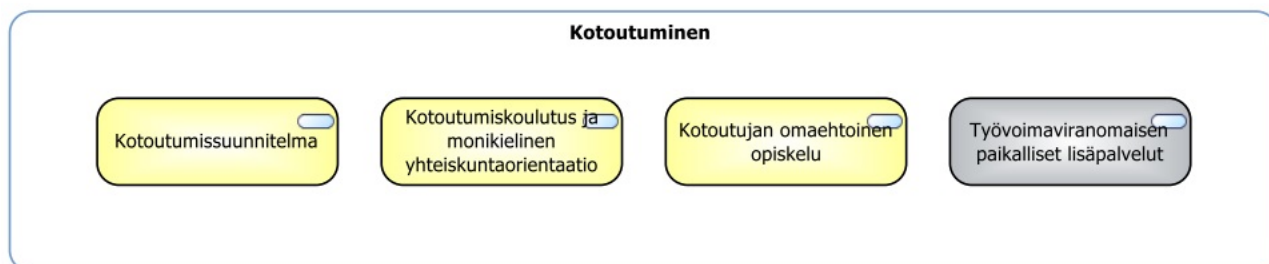
I Mellersta Österbotten arbetar för närvarande en koordinator för Navigatorn och behovet av tjänster med låg tröskel av Navigatorns typ finns tydligt. Samtidigt kan man konstatera att behovet av sektorsövergripande stöd för unga ökar, så i framtiden utvecklas servicen efter regionens behov tillsammans med välfärdsområdet, Arbetskraftsmyndigheterna, kommunens ungdomsarbete och andra branscher samt med andra centrala instanser såsom FPA, läroanstalterna och serviceproducenterna.

Träningstjänsten för ungas välbefinnande och livskompetens (Onni) produceras i samarbete med Navigatorn. Tjänsterna finns tillgängliga på nationell nivå via nätet och vissa orter har egna resurser att tillhandahålla tjänsten. För Mellersta Österbotten har man tidigare ansökt om resurser för träning för ungas välbefinnande och livskompetens, men det har inte beviljats.

Onni ger stöd till unga vuxna mellan 18 och 29 år för att hantera utmaningar med välbefinnande, nervositet och vardag. Stöd erbjuds på nätet i smågrupper och individuellt som förändringscoachning ACT. Tjänsterna är avgiftsfria och man kan också delta anonymt i dem. I Onnis serviceutbud finns nervositetsgrupper, Nepsy-grupper, välbefinnandegrupper och -stunder samt öppna grupper.

Det uppsökande ungdomsarbetet i kommunerna stöder och samlar vid behov den sektorsövergripande samarbetsgruppens tjänster och hänvisar unga till tjänster som motsvarar deras behov.

4.8 Integrationstjänster

Integrationsuppgifterna i Mellersta Österbotten är relativt nya uppgifter, för från 2017 till 2022 skötte integrationsuppgifterna i Mellersta Österbotten av Social- och hälsovårdssamkommunen Soite. Därför söker integrationsuppgifterna i kommunerna fortfarande sin plats som samordnare av sysselsättnings-, boende-, uppfostrings-, undervisnings-, social- och hälsovårdstjänster för inflyttade personer och flyktingar som kommit till Finland.

Reformen av lagen om främjande av integration (totalreformen av integrationslagen, KOTO24) har beretts samtidigt som reformen av arbets- och närings tjänsterna 2024. Syftet med reformen av integrationslagen är att stärka sysselsättningen, sysselsättningsfärdigheterna, språkkunskaperna och delaktigheten i samhället för invandrare. Lagens syfte är också att främja jämlikhet, likabehandling och positiv växelverkan mellan olika befolkningsgrupper.

Integrationslagens syfte är att stärka invandrarnas sysselsättning, sysselsättningsfrämjande färdigheter, språkkunskaper och delaktighet i samhället. Lagens syfte är också att främja jämlikhet, likabehandling och positiv växelverkan mellan olika befolkningsgrupper.

NTM-centralen i Österbotten i sin nuvarande form har med sysselsättningsanslag för arbets- och näringsbyråns och kommunförsökets bruk upphandlat integrationsutbildning för cirka 200 dagar för invandrare som är arbetssökande kunder som passerat läropliktsåldern, och som har rätt till en integrationsplan och som utifrån en inledande kartläggning; bedömning av servicebehovet och utgångsbedömning av språkkunskaperna, behöver integrationsutbildning. I mån av möjlighet har även andra invandrarkunder, vars rätt till integrationsplan redan har upphört eller som enligt lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice har möjlighet att få arbetskraftsservice, kunnat antas till utbildningen.

Kommunerna har redan anställt integrationskoordinatorer, integrationshandledare och motsvarande för att vidta åtgärder enligt integrationslagen. Dessutom finns det sakkunniga inom arbetskraftsservicen som svarar för bedömningen av de arbetssökandes kompetens och servicebehov.

Kommunen ska bedöma invandrarens kompetens, färdigheter för sysselsättning, studier och annan integration samt behoven av utbildning och andra tjänster som främjar integration i kommunen eller tjänsteproducenten samt behovet av att delta i en organisations, förenings eller en sammanslutnings verksamhet. Under bedömningen utreds invandrarens mål och önskemål, tidigare utbildning,

arbetshistoria, språkkunskaper, sådan arbets- och funktionsförmåga som inverkar på förutsättningarna för sysselsättning och integration samt andra faktorer som i betydande grad inverkar på sysselsättningen och integrationen. För att utreda servicebehovet kan invandraren hänvisas till behövliga sakkunnigbedömningar och undersökningar. Bedömningen av kompetensen och behovet av tjänster inom integration ska inledas utan dröjsmål när kommunen får kännedom om en sådan person.

Tjänsten My Kokkola är en av projektet Talent Coastline Employments åtgärder för att stödja etableringen och sysselsättningen av internationella experter. Europeiska unionen stödjer tjänstens utveckling. Till helheten hör också informationspunkten "Welcome Office". Welcome Office hjälper också dem som inte hittar den information de söker på webbtjänsten.

My Kokkola och Welcome Office betjänar också entreprenörer i regionen. Ovisshet kring tillståndsärenden eller praktiska frågor om sysselsättning för personer med ett främmande språk som modersmål kan fördröja möjligheterna att utnyttja kompetenspotentialen som arbetskraft i regionen. För arbetsgivare finns det också information om olika stödtjänster för internationell rekrytering. Det är inte meningen att My Kokkola betonar kommungränserna, utan berätta mer om Karlebyregionen eller pendlingsområdet.

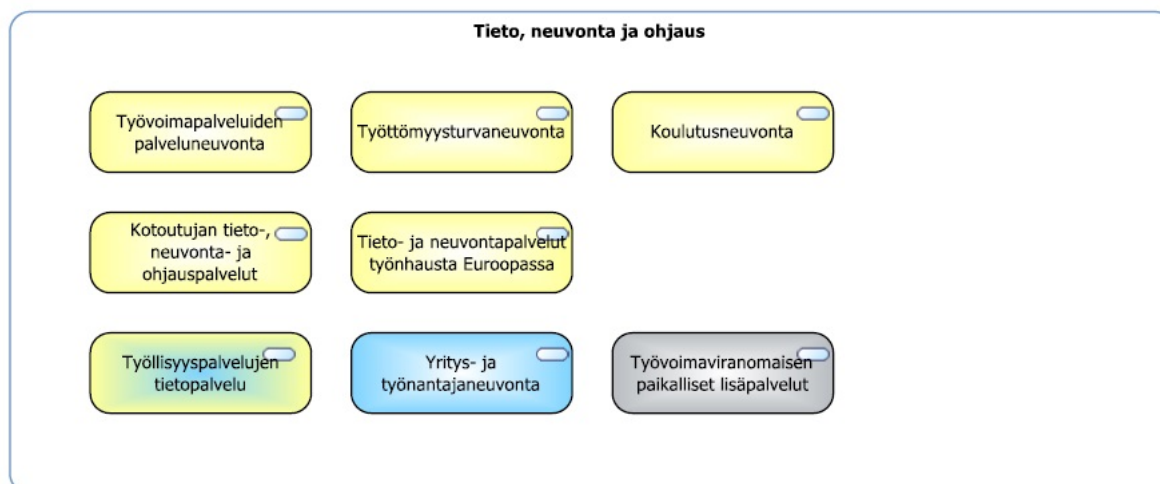
My Kokkola är också sammankopplat med verksamheten i Centrias Talent hub. I servicen beaktar staden förutom studerande även de invånare som flyttat till regionen till exempel av arbets- eller familjescäl och som behöver stöd för integration.

Welcome Office är en tjänst i Karleby stad som erbjuder kostnadsfri rådgivning och vägledning i frågor som rör invandring och integration. Welcome Office erbjuder till exempel information om följande ämnen: uppehålls- och registreringsärenden, arbetsliv och rekrytering, språkkurser, myndighetstjänster och samhälle, dokument och ifyllande av blanketter, boende, utbildning och fritid.

Tjänsten är öppen och avgiftsfri för alla oberoende av bakgrund eller inreseskäl. Vid behov kan tolkning användas som hjälp. Rådgivning ges utan tidsbokning. Det är också möjligt att boka ett personligt möte med rådgivaren.

Tjänsten My Kokkola gör det lättare för internationella experter att etablera sig och sysselsätta sig i regionen. Tjänsten hjälper till exempel till med att hitta språkkurser i regionen och många andra vardags-, fritids- och sysselsättningsrelaterade tjänster.

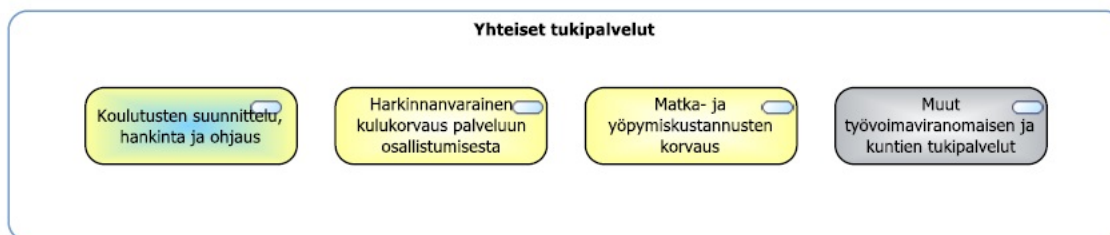
4.9 Informations-, rådgivnings- och handledningstjänster

Informations-, rådgivnings- och handledningstjänster främjar kundernas medvetenhet om arbetskraftsservicen, ger råd om användningen av tjänsterna samt hänvisar vid behov kunderna till service

som motsvarar deras behov. Informations-, rådgivnings- och handledningstjänster är servicerådgivning avseende arbetskraftsservice, rådgivning avseende utkomstskydd för arbetslösa, utbildningsrådgivning, informations-, rådgivnings- och rådgivningstjänster för nyanlända samt informations- och rådgivningstjänster avseende jobbsökning i Europa. När den landsomfattande rådgivningstjänstens roll minskar och behovet av att känna till det lokala servicefältet ökar, ska informations-, rådgivnings- och handledningstjänsterna ordnas lokalt, då det för detta behövs tillräckligt med sakkunniga i förhållande till områdets servicebehov.

4.10 Gemensamma stödtjänster

De gemensamma stödtjänsterna är tjänster som behövs för att de kärn- och tilläggstjänster som produceras för kunderna ska kunna genomföras och som utnyttjas av andra tjänster. Sådana tjänster är: planering, upphandling och styrning av utbildningar, kostnadsersättning enligt prövning för deltagande i tjänsten samt ersättning för rese- och övernattningskostnader.

Mängden av de personalresurser som överförs från NTM-centralen eller UF-centret till sysselsättningsområdet är ännu inte helt klar, men kompetensen hos den personal som överförs kommer att användas bl.a. för upphandlings- och utbetalningsuppgifter. Kommunens egna upphandlings- och ekonomiförvaltningstjänster kompletterar det kunnande som behövs för uppgifterna i fråga, om enbart den resurs som överförs inte klarar de uppgifter som krävs.

5 Antalet verksamhetsställen och deras placering

Sysselsättningsområdet kommer att ordna kundbetjäningsställen utifrån den nuvarande arbets- och näringsbyråns servicenätverk i Karleby, Kaustby och Kannus. För närvarande arbetar arbets- och näringsbyrån och NTM-centralen i samma lokaler i Karleby i köpcentrum Kalles torg och kommunförsöket i stadens egna lokaler. Servicestället fungerar med Kaustby ekonomiska region och FPA i nästan samma lokaler, så det är fysiskt lätt att samarbeta med dem. I Kannus har kundarbetet utförts i stadshuset, där det finns arbetsrum och kundmottagningsrum för kommunförsökets och arbets- och näringsbyråns kunder. Under kommunförsöket med sysselsättningen i Karlebyregionen har kunder kunnat tas emot också i de kommuners lokaler som deltagit i kommunförsöket. Det blir inga förändringar i fråga om verksamhetsstälernas nätverk efter antalet verksamhetsställen, och kommunernas starka viljeyttring är att kundservicen vid behov kan tillhandahållas i varje kommun även efter 2025.

6 Samarbetspartner och -former

6.1 NTM-centralen i Österbotten

Närings-, trafik- och miljöcentralerna (NTM-centralerna) främjar den regionala utvecklingen genom att sköta statsförvaltningens verkställighets- och utvecklingsuppgifter i regionerna. Uppgifterna är indelade i tre områden: näringsliv, arbetskraft och kompetens; transport och infrastruktur samt miljö och

naturresurser. NTM-centralerna har svarat för ordnandet av arbets- och näringsstjänster och arbets- och näringsbyråerna före reformen av arbets- och näringsstjänsterna. NTM-centralerna har även i fortsättningen regionala uppgifter i anslutning till bland annat sysselsättningshantering och främjande av integration, t.ex. koordineringsuppgifter inom samarbetet och koordineringsuppgifter i anslutning till plötsliga strukturomvandlingar.

NTM-centralernas uppgift är att främja fungerande arbetsmarknader och regionens livskraft, utveckla landsbygden samt övervaka och stödja livsmedelssäkerheten. NTM-centralerna stöder etableringen, tillväxten och utvecklingen av små och medelstora företag genom att tillhandahålla rådgivnings-, utbildnings- och utvecklingstjänster samt finansiering. NTM-centralens tjänster inom näringsverksamhet omfattar till exempel tjänster i anslutning till etablering av företag, tjänster i anslutning till stöd för utveckling av företag, tjänster i anslutning till finansiering och understöd av företag, tjänster i anslutning till företags internationalisering samt vissa tillstånd och anmälningar i anslutning till företags verksamhet. I anslutning till det ovan nämnda erbjuder NTM-centralen t.ex. rådgivning, sakkunnigtjänster, utbildning, finansiering, information samt evenemang och nätverksmöjligheter. NTM-centralen har också uppgifter i anslutning till utvecklingen av arbetslivet.

NTM-centralen i Österbotten samlar in och analyserar information om bland annat förändringar på arbetsmarknaden, den regionala ekonomin, infrastrukturen och samhällsstrukturen samt förutser den framtida utvecklingen. Informationssystemen och analyserna utnyttjas vid planeringen av NTM-centralens verksamhet samt vid utveckling och beslutsfattande på landskapsnivå. En del av materialet är öppet tillgängligt för alla som behöver det och för alla intresserade. Vissa tjänster kräver ett användarnamn.

NTM-centralernas arkiv är offentliga och alla har möjlighet att om de så önskar få uppgifter ur det registrerade och arkiverade materialet. Offentlighetslagen skyddar dock viss information som rör exempelvis identitet, näringsverksamhet och utrotningshotade arter. För genomsökning och eventuell utskrift eller kopiering av uppgifter reserveras en skälig tid och de betydande arbetskostnader som uppkommit vid inhämtande av uppgifterna debiteras kunden. Avgiften grundar sig på lagen om grunderna för avgifter till staten.

De regionala utvecklingsutsikterna är en publikation som arbets- och näringsministeriet och NTM-centralerna utarbetar två gånger om året och i vilken NTM-centralerna tillsammans med de övriga regionutvecklarna har gjort en sammanställning av NTM-centralregionernas synpunkter av nuläget och framtida utvecklingsutsikterna för de ekonomiska regionerna. I översikten bedöms regionens utvecklingsutsikter ur tre olika perspektiv vilka är näringslivet och företagsverksamheten, arbetslöshetens omfattning och struktur samt tillgången på kompetent arbetskraft.

Användningen av internationell arbetskraft främjas genom arbetet Talent Coastline, som leds av NTM-centralen i Österbotten, exempelvis genom att minska hindren för sysselsättning av utländsk arbetskraft, utnyttja kompetensen hos de utlänningar som redan finns i regionen, locka fler internationella talanger till regionen och utveckla regionens kvarhållningskraft. (ANM: Regionala utvecklingsutsikter våren 2023) Enligt aktuella uppgifter kommer NTM:s roll i integrationsfrämjande bland annat att vara regional samordning, produktion av information och meddelanden.

Vid sidan av Understödet för utvecklande av företag (ERUF) inleds Fonden för en rättvis omställning i april (JTF). En mycket betydande finansiering (cirka 7,7 miljoner euro 2023) kommer att inriktas på utveckling av små och medelstora företags tillväxt, internationalisering och innovationskapacitet (inbegripet affärsverksamhets- och marknadsföringsfärdigheter), investeringar som förnyar verksamheten och ökar produktiviteten samt utveckling av produkter, tjänster och produktionsmetoder. En del av JTF-finansieringen kommer att inriktas direkt på restaurering av myrar som inte längre används till torvproduktion och på studier och pilotstudier av förutsättningarna och möjligheterna för restaurering och

efteranvändning. Restaureringen omfattar också vattenområden i samband med myrar som inte längre ska användas till torvproduktion, om behovet av att restaurera dem gäller upphörande av torvproduktionen.

Vid inriktningen av understöden beaktas de spetsbranscher och utvecklingsobjekt som identifierats i den regionala övergångsplanen och i strategin för smart specialisering i Mellersta Österbotten (ÄES).

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Österbotten publicerar årligen en finansieringspublikation där det framgår hur stora belopp NTM-centralen i Österbotten har i landskapen Österbotten och Mellersta Österbotten. I NTM-centralens område i Österbotten kanaliseras offentlig finansiering också via andra NTM-centraler, Finnvera och Business Finland. Finansieringspublikationen omfattar också dessa finansierings andel i NTM-centralens område i Österbotten.

6.2 Velfärdsområdet och FPA

Hälsokontroller av arbetslösa görs i velfärdsområdet. Fungerande remisspraxis säkerställer att kunderna snabbt kommer på hälsokontroll vid behov, antingen i Karleby eller på andra hälsocentraler i landskapet. Utifrån hälsokontrollen kan man utvärdera och ge rekommendationer bland annat i frågor som gäller sömn, livsstil, måltider, motion eller droger. Även vaccinerings aktualitet kan kontrolleras och vid behov kan kunden hänvisas till ytterligare undersökningar bland annat i anslutning till livsstilssjukdomar.

Stöd, bedömningar och utlåtanden om arbetsförmågan kan göras i velfärdsområdet antingen som en del av primärvården eller vid behov inom den specialiserade sjukvården bland annat vid en rehabiliteringsundersökningsenhet. I Mellersta Österbotten har man under de senaste åren fäst stor uppmärksamhet vid service för att stödja arbetsförmågan. I Mellersta Österbotten har det bland annat funnits projektet Vågar in i arbetslivet för partiellt arbetsföra och Mellersta Österbottens projekt för arbetsförmåga där servicehelheten och tillvägagångssätten för stöd för arbetsförmågan utvecklades som en del av social-, hälso-, rehabiliterings- och sysselsättningstjänster.

Den sociala rehabiliteringen har stärkts som tjänst efter att den har integrerats i socialvårdslagstiftningen. Först har tjänsten som utvecklats genom projektstatusen blivit en del av socialservicen för vuxna och ett viktigt steg mot andra tjänster och slutligen arbetslivet. Den sociala rehabiliteringen har fört med sig verktyg i synnerhet för unga att klara vardagen och få stöd för att klara de grundläggande funktionerna i livet. Särskilt under coronaråren var det tydligt att ungdomar inte deltog i samhällslivet då många tjänster blev digitala eller pausades helt. Syftet med social rehabilitering är att få dessa ungdomar tillbaka i samhället genom ett mycket individuellt arbetssätt.

Rehabiliteringstjänster som syftar till återgång till arbete är bland annat arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, social rehabilitering och medicinsk rehabilitering. Serviceproducenter inom arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte är olika föreningar och organisationer i Mellersta Österbotten. Utmaningar har konstaterats i Mellersta Österbotten, i synnerhet när det gäller tillgången till mentalvårds- och missbrukartjänster, särskilt i mindre kommuner. De långa väntetiderna inom vården främjar inte heller hur sysselsättningsprocessen framskrider, om livssituationen inte möjliggör sysselsättning på den öppna arbetsmarknaden. Goda servicekedjor inom rehabiliteringen har dock byggts genom vissa serviceproducenter inom arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte först med hjälp av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, arbetsprövning och lönesubventionsarbete.

FPA:s tjänster inom yrkesinriktad rehabilitering har i Mellersta Österbotten varit lindrigt underutnyttjade, eftersom producenterna av rehabiliteringstjänster inte alltid har funnits i närheten på grund av områdets storlek och läge, och det har inte alltid varit möjligt att ta sig längre bort. FPA samarbetar nära med den sysselsättningsfrämjande samservicen och kommunförsöket och försöker i mån av möjlighet hitta realistiska servicekedjor inom rehabiliteringen tillbaka till arbetslivet antingen via velfärdsområdet eller

yrkesinriktad rehabilitering. Informationen om olika aktörers tjänster ska dock kontinuerligt upprätthållas och uppdateras, eftersom lagstiftningen och tjänsteutbudet förändras hela tiden. I nätverksinformationen för kommunförsöket har man varje vecka delat ut information om olika aktörers nya tjänster och redogjort för kriterierna för existerande tjänster och hur man söker sig till dem.

6.3 UF-centret

UF-centret fungerar som samordnande instans i fråga om att ordna och producera arbetskraftsservice på nationell nivå.

Enligt lagen har UF-centret till uppgift bland annat att ansvara för de riksomfattande informationssystemtjänsterna inom arbetskraftsservicen, följa upp och utvärdera resultaten av arbetskraftsservicen, sköta de riksomfattande tjänster som främjar invandringen av personer och arbetskraftens rörlighet (tjänster för internationell rekrytering), sköta uppgifter i anslutning till verkställandet av lönegarantiärenden samt de uppgifter som enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa ankommer på centralen, sköta de riksomfattande informations- och rådgivningstjänster som hänför sig till offentlig arbetskraftsservice samt inledande och utvecklande av företagsverksamhet, stödja arbetskraftsmyndigheterna vid utvecklandet av systemet för arbetskraftsservice och ge arbetskraftsmyndigheterna juridisk rådgivning samt sköta andra uppgifter som särskilt föreskrivits eller bestämts av arbets- och näringsministeriet.

UF-centret ansvarar för produktionen av vissa centraliserade arbetskraftstjänster (nationella informations-, rådgivnings- och handledningstjänster, lönegarantitjänster, tjänster för internationell rekrytering, se det riksomfattande stödet för arbetskraftsservicen) till kunder, produktionen av digitala tjänster (jobbmarknaden.fi och servicehelheten kontinuerligt lärande) samt för stödjandet av arbetskraftsmyndigheterna vid produktionen av arbetskraftsservicen och svarar bl.a. för upprätthållandet och utvecklandet av den centraliserade datasystemhelheten för arbetskraftsservicen, för genomförandet av ledningen genom information samt för myndigheternas rådgivning.

När det gäller tjänster för internationell rekrytering skulle UF-centrets uppgifter bestå i att främja invandringen av personer med kompetens och att på nationell nivå tillhandahålla tjänster som främjar invandringen av personer med kompetens och arbetskraftens internationella rörlighet. UF-centrets tjänster för internationell rekrytering skulle vara en del av verksamheten Work in Finland, som UF-centret sköter tillsammans med Business Finland Oy och där UF-centrets uppgifter samordnas med Business Finlands uppgifter i anslutning till internationell rekrytering och Migrationsverkets uppgifter i anslutning till invandring av arbetskraft. Till UF-centrets uppgifter hör också operativ samordning av Eures och insamling av naturprodukter.

Webbplatsen Work in Finland ska vara ett skyltfönster och en kunskapsbank för de personer som är intresserade av att arbeta i Finland. Funktionen Work in Finland kommer att vara gemensam för Business Finland och UF-centret från och med 2024. Det är meningen att på webbplatsen integrera Jobbmarknadens arbetskraftsinvandring och förmågor inom internationell rekrytering i tillämpliga delar. Webbplatsen Work in Finland innehåller webbplatsen workinfinland.com för internationella arbetssökande och webbplatsen workinfinland.fi för arbetsgivare.

UF-centrets ansvar är riksomfattande uppgifter i anslutning till invandring och integration. UF-centret har till uppgift att följa upp och utvärdera hur resultatrikt och funktionsdugligt integrationsfrämjandet är samt producera information om det, nationellt stöd för utveckling av kompetens och tjänster och samordning av tjänster för att främja integration, den rättsliga rådgivningen som hänför sig till verkställigheten av integrationslagen samt annat nationellt stöd som kommuner och andra aktörer som främjar integration har

när det gäller främjande av integration och etablering. Dessutom har UF-centret uppgifter i anslutning till behandling och betalning av ersättningar enligt integrationslagen och uppgifter i anslutning till underhåll och utveckling av de nationella informationssystemtjänsterna för integration.

Arbets- och näringskundservicecentralen producerar centraliserade informations-, rådgivnings- och handledningstjänster för arbetskraftsservicen på nationell nivå. Den nationella kundservicecentralen lyder under UF-centret och tillhandahåller service i hela landet.

Samarbetet mellan UF-centret och arbetskraftsmyndigheten hör väsentligt ihop med kundarbete eller uppföljning av arbetskraftsservicen och ledningen genom information. Information som UF-centret producerar och som är viktig i kundgränssnittet är rådgivning, utlåtanden och tillämpningsanvisningar gällande lagstiftningen om utkomstskydd för arbetslösa, vilket behövs i det dagliga kundarbetet. UF-centret kommer att producera information och årliga sakkunnigbedömningar för arbets- och näringsministeriet som stöd för regionala samarbets- och uppföljningsdiskussioner om främjande av sysselsättningen samt för ministeriets egen analysfunktion och politikberedning. Även arbetskraftsmyndigheterna och kommunerna kan utnyttja KEHA-centralens information vid ordnandet av arbetskrafts- och integrationsservice.

6.4 Landskapsförbundet

De viktigaste målen för Mellersta Österbottens förbund är att förbättra tillgången på kompetent arbetskraft i Mellersta Österbotten och utveckla regionens livskraft. I landskapsstrategin har målet lyfts till att påskynda den ekonomiska tillväxten i landskapet. Det högklassiga utbildningssystemet i Mellersta Österbotten, hög sysselsättningsgrad, god tillgång på arbetskraft och kompetens, kontinuerligt lärande, kundanpassade jobbsökartjänster och arbetsrelaterad invandring stöder näringslivets och den offentliga förvaltningens framgång och funktion.

Kompetensstrategin för Mellersta Österbotten 2025 och åtgärdsprogrammet Kompetent arbetskraft för Mellersta Österbotten har utarbetats i samarbete med instanser som har att göra med utvecklingen av regionens kompetens och sysselsättning samt tillgången på kompetent arbetskraft.

Kompetensstrategin utgångspunkt är att trygga en kompetent arbetskraft för näringslivet och andra organisationer i Mellersta Österbotten nu och i framtiden samt att stärka och konkretisera de mål och teman för kompetensutveckling som anges i Mellersta Österbottens landskapsprogram.

Kompetensstrategin för Mellersta Österbotten är en del av landskapsstrategin och landskapsprogrammet för Mellersta Österbotten, vars utvecklingsteman omfattar flera mål som gäller kompetens, arbetskraft, sysselsättning, attraktionskraft och livskraft i landskapet samt utveckling av näringsliv och konkurrenskraft. Mellersta Österbottens landskapsstyrelse godkände kompetensstrategin 2025 för Mellersta Österbotten vid sitt möte 16 december 2019.

Kompetensstrategins mål

BEMÖTA FÖRÄNDRINGAR I ARBETE OCH KOMPETENS SAMT INNOVATIONER • Användning av regionala, nationella och internationella nätverk för att utveckla kompetens och ordna utbildning • Utveckling av fortbildning och kontinuerligt lärande • Inriktning av FoU-verksamhetens resurser på innovationer och internationellt nätverkande • Utnyttjande av digitaliseringen	TÄTARE SAMARBETE • Utveckling av strategiskt samarbete mellan aktörer på landskapsnivå och utbildningsorganisationer • Utveckling av samarbetsformer mellan utbildare och arbetsgivare • Öka samarbetet mellan arbetsgivare • Delegera ansvaret till organisationers och personers befattningsbeskrivningar för genomförande av kompetensstrategin
---	---

• Effektivt utnyttjande av kompetenspotentialen	
ÖKAD INTERNATIONALISERING • Ökad arbetskraftsinvandring • Främjande av invandrades integration i arbetslivet • Integration och sysselsättning av internationella studerande i regionen • Stärka företagens internationella nätverk och öka det internationella kunnandet	FÖRSTÄRKNING AV DRAGNINGSKRAFTEN • Effektivisering av marknadsföringen baserad på regionens starka sidor och attraktionskraft samt uppbyggnad av ett varumärke • Ökad dragningskraft som studie-, boende- och arbetsort • Främjande av arbetsplatsernas attraktivitet

Åtgärder för kompetensstrategin

BEMÖTA FÖRÄNDRINGAR I ARBETE OCH KOMPETENS SAMT INNOVATIONER • Prognostisering av behoven av utbildning och kompetens och koordinering av prognostiseringsprocessen; utförda av landskapsförbundet, utbildningsorganisationer, arbetslivet - Kartläggning av matchning och behov mellan arbetsliv och utbildning - Skapa gemensamma utvecklingsplattformar och innovationer för att möta arbetskrafts- och kompetensbehov och förbättra matchningen • Utveckling av inlärningsmiljöer för att möta en förändring i arbete och kompetens och främja kontinuerligt lärande - Planering och genomförande av fortbildning, examensinriktad fortbildning och skräddarsydd utbildning som tillgodoser arbetslivets behov - Utveckla studie- och arbetslivsfärdigheterna samt basfärdigheterna från och med den grundläggande utbildningen • Stöd till företagens kompetens och innovationsprocesser för att öka produktiviteten • Främjande av distansarbete och platsberoende arbete	TÄTARE SAMARBETE • Fastställande av gemensamma mål och ökat samarbete och förtroende för identifiering av kompetensbehov och kompetensutveckling – Upprättande av partnerskapsöverenskommelser - Arbetsutbyten mellan organisationer - Fler arbetslivsperioder för lärare • Ordande av regionala arbetslivsforum som organiseras av utbildare, arbetsgivare, företag, organisationer, handelskammare, utvecklingsbolag • Inledande av ett näringslivsinriktat kompetensbehovsforum med företag som koordinatörer • Mellersta Österbottens landskapsförbund sammankallar en samarbetsgrupp och samordna dess verksamhet - Utarbetar en handlingsplan för genomförandet av strategin - Gemensam bevakning av intressen på nationell nivå, t.ex. för att öka finansieringsmöjligheterna
ÖKAD INTERNATIONALISERING • Förbättrat samarbete mellan olika branscher och organisationer vid rekrytering av internationell arbetskraft; gemensamma projekt • Öka företagens kompetens att rekrytera internationell arbetskraft • Förbättra positiv kommunikation om internationell arbetskraft • Främja integrering av internationella experter och studerande • Bevakning av intressen och inverkan för att minska byråkratin i samband med rekrytering av internationell arbetskraft • Effektivt utnyttjande av nationella (ministerier, NMT) nätverk och projekt i regionen	FÖRSTÄRKNING AV DRAGNINGSKRAFTEN • Genomförande av analys av dragningskraftsfaktorer och landskapets identitetsundersökning • Genomförande av ett regionalt varumärke baserat på positiva styrkor och möjligheter - Ökad kommunikation om arbetsmöjligheter och dragningskraft för studerande och experter; utfört av kommuner och företag • En gemensam riktad marknadsförings- och rekryteringskampanj för utvalda målgrupper; genomfört av företag, städer/kommuner, offentliga organisationer – Gemensamma jobbsökningskanaler/verktyg –

• Förbättra arbetsplatsernas färdigheter att använda engelska i sin verksamhet och ta emot internationell arbetskraft	Rekryteringsevenemang – Lockande av återflyttare och erbjudande av arbetsplatser för makar
---	--

Beredningen av kompetensstrategin och samarbetet inleddes genom en diskussion med Mellersta Österbottens förbund och regionens organisationer i början av 2019. Då genomfördes en SWOT-enkät och ett workshopmöte för att dokumentera de strategiska målen för regionens organisationer. Under hösten samma år hölls en workshop för att identifiera de viktigaste åtgärderna. I december 2019 beslutade landskapsstyrelsen att Mellersta Österbottens förbund inrättar en delegation för Kompetent arbetskraft i Mellersta Österbotten. Syftet med delegationen är att sörja för genomförandet av åtgärderna i kompetensstrategin, diskutera brett om ämnet och att fatta lokala beslut för att främja genomförandet. I delegationen deltar på ett mångsidigt sätt sådana organisationer i regionen som har möjlighet att påverka antalet anställda eller instanser som sysselsätter i regionen. I gruppen ingår fackföreningar, utbildningsanordnare, kommuner, företrädare för företagare, handelskammare, NTM-centraler, storindustri, utvecklingsbolag, Soite samt branschvisa organisationer bl.a. inom jord - och skogsbruk.

6.5 Mellersta Österbottens utbildningssamkommun (KPEDU)

Mellersta Österbottens utbildningssamkommun är en sektorsövergripande utbildningsorganisation som aktivt utvecklar sin verksamhet och som ordnar grundläggande yrkesutbildning och tilläggsutbildning på andra stadiet, handledande utbildning, läroavtalsutbildning samt folkhögskoleutbildning. En utbildningssamkommunen är också en aktiv utvecklare av regionen och dess näringsliv och samarbetar med kommunerna, näringslivet och andra utbildnings- och utvecklingsaktörer i regionen.

KPEDU har fem verksamhetsställen; Karleby, Kannus, Kaustby, Kelviå och Perho. KPEDU ansvarar främst för utbildning på andra stadiet i Mellersta Österbotten och producerar experter för det framtida arbetslivet.

Studie- och karriärvägledningen har KPEDU genomfört med projektfinansiering och kommer att fortsätta åtminstone till slutet av 2023. Målgruppen för servicen är arbetslösa arbetssökande, yrkesbytare och rehabiliteringskunder. Studie och karriärvägledningen är en kortvarig, lösnings- och målorienterad individuell handledningsservice vid det sökande skedet. Studie- och karriärvägledningen har genomförts och utvecklats med projektfinansiering över 10 år. Cirka 1 000 arbetssökande har deltagit i studie- och karriärhandledningen i Karleby och Kaustby ekonomiska region. Arbetslösa och yrkesbytare kommer oftast för studie- och karriärvägledning handledda av kommunförsöket/arbets- och näringsbyrån. Under handledningen stöds kunden i att hitta en lämplig arbets-/studieplats. Vid behov hänvisas kunden till service för rehabilitering till arbetslivet. Studie- och karriärvägledningen genomförs lösningsorienterat enligt kundens individuella behov och kunden motiveras och binds vid genomförandet av utbildnings-/sysselsättningsplanen. Utbildnings- och sysselsättningsplanen sänds till arbetsförvaltningen/den sändande instansen, med kundens samtycke. Studie- och karriärvägledningen är ett verktyg som kompletterar modellen för jobbsökarservice och reformen av arbets- och näringsstjänsterna och som stöder sökande till yrkesutbildning och sysselsättning samt förhindrar långvarig arbetslöshet.

6.6 Yrkehögskolan Centria

Närings- och arbetslivet i Centriaområdet präglas av primärproduktion, hus- och båtbyggnad, kemi- och bioekonomi samt metallindustri. Området Kokkola Industrial Park (KIP) i Karleby, Ylivieska träkluster och området Alholmen i Jakobstad sysselsätter över 8000 personer och har en omsättning på över 4 miljarder euro. En betydande del av denna och annan produktion i Centrias område kommer att exporteras. Centrias område är logistiskt betydande, på grund av hamnen i Karleby samt goda tågförbindelser. En stor del av

den industriella produktionen i området fungerar nätbaserat via underleverantörskedjor. I landskapsprogrammen betonar och utvecklar Österbotten, Mellersta Österbotten och Norra Österbotten dessa särdrag i regionen. Centria spelar en viktig roll i att säkra tillgången på arbetskraft och utveckla näringslivet och arbetslivet i regionen. En stor del av Centrias FUI-verksamhet utvecklar entreprenörskap och små och medelstora företag. Centrias internationella och mångkulturella omvärld för med sig ett betydande mervärde för personal och studerande samt möjliggör stärkt kunskapsbas i högskolans verksamhetsområde. Centria har partnerskapsöverenskommelse med företag inom olika branscher inom sitt verksamhetsområde.

Målet är att minst hälften av unga vuxna i Finland ska avlägga högskoleexamen år 2030. I och med Digivisio 2030 byggs ett öppet och erkänt ekosystem för inlärning i Finland. Enligt riksdagens beslut ska antalet nya utländska examensstuderande tredubblas före 2030.

Kontinuerligt lärande blir allt viktigare. Lärande för eftersträvat arbete eller kompetens. Arbetslivet behöver nya lösningar för att möta kompetensbehoven. På Centria studerar cirka 4000 studerande, av vilka en femtedel är internationella studerande.

Av yrkeshögskolestuderande studerade 55 % i flerformsgrupper och 45 % i det som genomförs under dagar. Flerformsstudierna har blivit det nya normala. I Centria har man länge satsat på att utveckla en mångsidighet. Andelen internationella studenter var 22 procent. Det kontinuerliga lärandet blir allt viktigare. År 2022 avlades sammanlagt 4 644 studiepoäng via öppna yrkeshögskolan. Antalet personer som via gemensam antagning ansökt till Centria har ökat avsevärt de senaste åren, och även 2022 fortsatte den positiva utvecklingen: Centria var Finlands mest attraktiva yrkeshögskola. Det totala antalet sökande var 11 784, varav 3 555 var sökande till ett primärt alternativ. I Centria var antalet som sökte till ett primärt alternativ per nybörjarplats 5,24 då medeltalet för hela Finland var 3,20. Sammanlagt antogs 1 425 nya studerande, varav 1 076 inledde sina studier under året.

Vid Yrkeshögskolan Centria inleddes hösten 2022 en ingenjörsutbildning i batteriteknik som har utvecklats i nära samarbete med Karleby stad och företagen i regionen. Inom den närmaste framtiden kommer ett stort antal projekt inom batteri- och gruvindustrin att inledas i Mellersta Österbotten och i närområdena. Det behövs inte bara kompetens inom batteribranschen utan också andra experter, t.ex. elingenjörer specialiserade på batterikunnande.

Karleby stad är den största ägaren av Centria på 27 %. I Karleby studerar 2 656 studerande, i Ylivieska 987 studerande och i Jakobstad 408 år 2022

Yrkeshögskolan Centria har erbjudit bl.a. fortbildning för högutbildade arbetslösa, möjlighet att studera färdigt en avbruten tradenom- eller ingenjörsexamen,

6.7 Kommunernas tjänster

Kommunerna har också andra sysselsättningsfrämjande och stödjande tjänster än sådan som direkt hänförs sig till myndighetsuppgifter.

Syftet med uppsökande ungdomsarbete är att nå och hjälpa unga under 29 år att få tillgång till sådana tjänster och annat stöd som främjar deras uppväx, självständighetsprocess, delaktighet i samhället och annan livskompetens samt tillgång till utbildning och till arbetsmarknaden. Uppsökande ungdomsarbete baserar sig på frivillighet och samarbete med den unga. De uppsökande ungdomsarbetarna kan stödja den unga bland annat genom kundbesök hos sysselsättningsmyndigheten eller socialmyndigheten och de kan bidra till att hjälpa den unga att nå sina mål. Samarbete med uppsökande ungdomsarbete är viktigt för unga som kan ha vardagliga utmaningar och som behöver stöd för att hitta jobb, studier eller praktikplats.

Verkstaden för unga Kannus är en del av Kannus stads livskraftstjänster. Syftet med verkstadsverksamheten är att göra det möjligt för unga under 29 år att få tillgång till utbildning, den öppna arbetsmarknaden eller andra tjänster som unga behöver.

Verkstaden för unga erbjuder startcoachning för unga, funktionell verkstad och tjänster för vägglösa verkstäder. Startcoachningen syftar till att erbjuda unga social rehabilitering, öka de ungas färdigheter att hantera vardagen, självkännedom och motivation. I den funktionella verkstaden handleds unga i olika praktiska uppgifter. Syftet med den vägglösa verkstaden är att med hjälp av individuell träning föra unga utanför Ungdomsverkstaden till att studera, till den stödda och öppna arbetsmarknaden eller till andra tjänster som den unga behöver. Den operativa verkstaden är inriktad på arbetsträning och den vägglösa verkstaden på arbetscoachning.

Vid ungdomsverkstaden arbetar 1–2 arbets- och individcoacher. Unga deltar i träningen i regel genom avtal om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, men också arbetsprövning är möjlig.

En del av kommunerna i Mellersta Österbotten beviljar understöd till föreningar som anställer långtidsarbetslösa eller tar dem i arbetsprövning. Lönesubvention kan vara en värdefull etapp för många på vägen till arbetslivet. I regionen anses det viktigt att de allmännyttiga föreningarna använder 100 procents lönesubvention för deltidsarbete för att aktivera personer som länge varit utanför arbetsmarknaden tillbaka dit.

7 Främjande av matchning av arbetskraftsinvandring, arbetskraft och arbetsplatser samt arbetskraftens rörlighet

7.1 Matchning av arbetsplatser

I Mellersta Österbotten är sysselsättningen högre än genomsnittet inom naturresurs-, social och hälsovårds- och processindustribranscherna, vilket till exempel avspeglas i en större andel av sysselsatta boskapsuppfödare, skötare och processarbetare inom den kemiska industrin än genomsnittet i regionen. (ANM-analys. 113/2023 En rapport om arbetskraft, brist på arbetskraft och matchningsproblem 2022 Färdplansprojektets slutrapport Liisa Larja, Juho Peltonen)

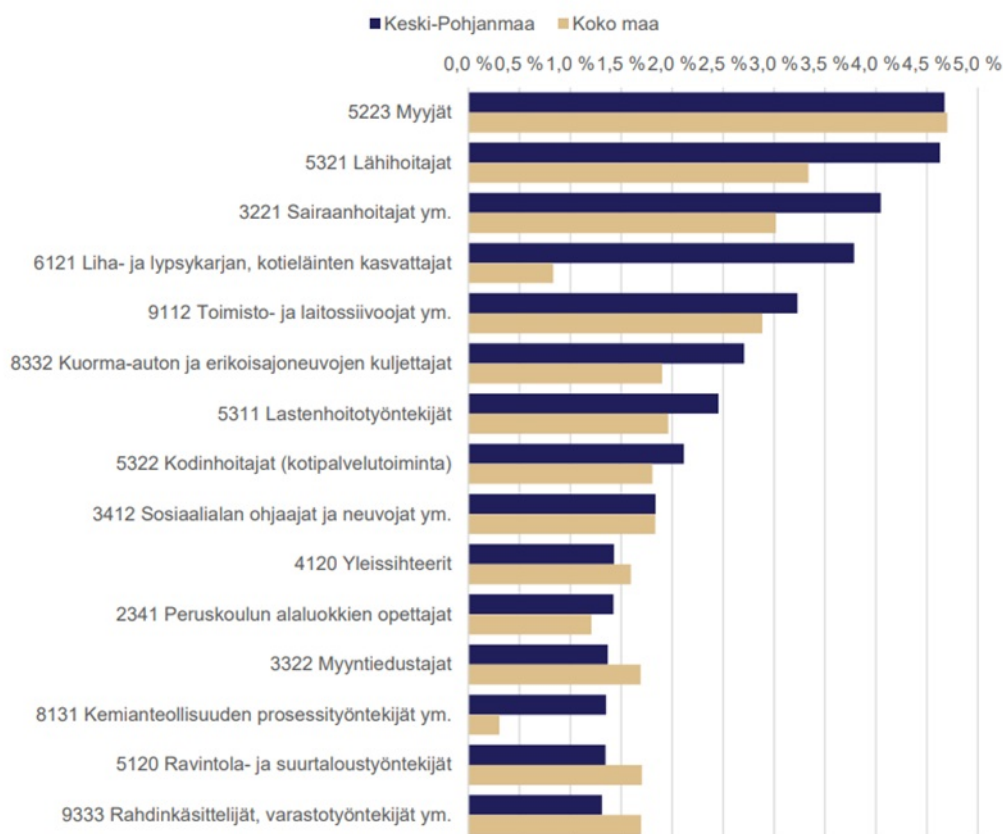
I Mellersta Österbotten finns det efterfrågan på arbetskraft framför allt inom inkvarterings-, mat- och turisttjänster, social- och hälsovårds- och IKT-branscherna. Även om det finns en stor efterfrågan inom inkvarterings-, restaurang- och turistbranschen är arbetslösheten också den högsta (11%) i branschen.

Restaurangsituationen beskrivs därför med matchningsproblem snarare än av den faktiska bristen på arbetskraft. Arbetslösheten är däremot låg, särskilt inom social- och hälsoyrkena. Inom naturbruk, utbildning, kultur och kommunikation råder en större jämvikt på arbetsmarknaden, men inom dessa branscher finns det en stor spridning mellan yrken, när det till exempel är en särskilt stor brist på förskollärare och å andra sidan är det ett avsevärt överutbud inom många yrken i kulturbranschen.

I Mellersta Österbotten räknar man med tillväxt i den gröna övergången och den cirkulära ekonomins industri. I Karleby ligger Nordens största koncentration av oorganisk kemisk industri, som anses vara en föregångare inom cirkulär ekonomi i Finland och i hela Europa. De kända tillgångarna på litiummalmtillgångarna i regionen har bedömts vara bland de mest betydande i Europa, och gruv- och batterikemikaliebolaget Keliber har som mål att producera litiumhydroxid av batterikvalitet av inhemsk malm 2024. Utbyggnaden av vindkraft och annan förnybar energi är också aktiv i Mellersta Österbotten.

Samtidigt är utsikterna i Mellersta Österbotten osäkra till exempel inom jordbruks-, byggnads- och tjänstesektorn. Jordbruket fortsätter i kostnads- och lönsamhetskris och framtidsutsikterna är utmanande. Liksom i många andra landskap i Finland utlovar prognoserna på lång sikt befolkningsminskning och inte något gott när det gäller tillgången på arbetskraft. (Arbets- och näringsministeriet 2022.)

Kuvio 92. Maakunnassa asuvien työllisten osuus kaikista alueen työllisistä ammattiluokittain.

Figur: (Färdplaner för tillgång på arbetskraft slutrapport 2022.)

I yrken med brist på arbetskraft där medianinkomsterna underskrids finns i toppen i första hand skötare i hemservice för äldre och personer med funktionsnedsättning. I detta yrke blir 20 lediga platser obesatta, även om alla arbetslösa arbetssökande omedelbart skulle anställas. Andra yrken där det råder brist på arbetskraft är väktare, lagerarbetare med flera, kontors- och anstaltsstädare samt kafé- och barförsäljare. I alla dessa yrken finns det fler lediga platser än ledig arbetskraft. I många avseenden kan uppgifterna uppnås genom en relativt kort utbildning, vilket innebär att en viktig kanal för att trygga tillgången på arbetskraft är att stödja yrkesförflyttning från branscher med överutbud och utbildning av ledig arbetskraft utan yrkesspecialisering. Av arbetslösa arbetssökande i Mellersta Österbotten har 400 personer inte statistikfört sitt ansökningsyrke. (Färdplaner för tillgång på arbetskraft slutrapport 2022)

Matchningsproblemet uppstår i en situation där det finns både utbud och efterfrågan för ett yrke, men av någon anledning uppstår inte matchning. I toppen av yrken med matchningsproblem finns förutom några yrken i restaurangbranschen även processoperatör inom livsmedelsindustrin samt frisörskor och frisörer.

Yrken med överutbud kan mätas både med antalet "överflödiga" antalet arbetslösa och med yrkets arbetslöshetsgrad. Yrken med störst överutbud i Mellersta Österbotten är kontorssekreterare, lastbilsförare och försäljare, i proportion till öppna platser är det 51, 49 och 42 "för många". Den relativt svagaste efterfrågan är det på timmermän och byggnadssnickare, men antalet arbetslösa är något färre. I denna

grupp finns det knappast någon efterfrågan på yrket, men arbetslöshetsgraden är hög, till exempel för timmermän och byggnadssnickare 14 %. (Färdplaner för tillgång på arbetskraft slutrapport 2022)

Arbetskraftsbrist topp 15 (över 16 €/h)	Arbetskraftsbrist topp 15 (under 16 €/h)	Överutbud N topp 15	Överutbud % topp 15	Matchningsproblem topp 15
3221 Sjukskötare m.fl.	5322 Hemvårdare (hemvårdstjänster)	4120 Kontorssekreterare	7115 Timmermän och byggnadssnickare	9412 Köksbiträden
5321 Närvårdare	5414 Väktare	8332 Lastbils- och specialfordonsförare	4120 Kontorssekreterare	8160 Processoperatör inom livsmedelsindustrin
2512 Applikationsplanerare	9333 Godshanterare, lagerarbetare m.fl.	5223 Försäljare	8341 Förare av jordbruks- och skogsmaskiner	5120 Restaurang- och storkökspersonal
3135 Processövervakare inom metallframställning	9112 Kontors- och hotellstädare m.fl.	7115 Timmermän och byggnadssnickare	7126 Rörläggare	5141 Frisörer
3322 Försäljningsrepresentanter	5246 Försäljare i kaféer och barer	5311 Personal inom barnomsorg	5312 Skolgångsbiträden	7212 Svetsare och gasskärare
8131 Processoperatörer, kemisk industri m.fl.		5312 Skolgångsbiträden	7223 Maskinställare och verkstadsmekaniker	7411 Byggnadselmontörer
3255 Fysioterapeuter m.fl.		5153 Fastighetsskötare	5153 Fastighetsskötare	7231 Motorfordonsmontörer och -reparatörer
2422 Specialister inom utveckling av administration och näringar		7111 Byggnadsarbetare	7111 Byggnadsarbetare	5223 Försäljare
2635 Specialister inom socialt arbete		3412 Handledare och rådgivare inom socialsektorn	4211 Banktjänstemän m.fl.	7115 Timmermän och byggnadssnickare
2342 Barnträdgårdslärare		7126 Rörläggare	7522 Möbelsnickare m.fl.	7111 Byggnadsarbetare

2144 Specialister inom maskinteknik		7223 Maskinställare och verkstadsmekaniker	8332 Lastbils- och specialfordonsförare	2142 Specialister inom anläggningsarbeten
8121 Processarbetare inom metallindustrin		8341 Förare av jordbruks- och skogsmaskiner	5223 Försäljare	5312 Skolgångsbiträden
7233 Maskinmontörer och -reparatörer (jordbruks- och industrimaskiner)		5120 Restaurang- och storkhushållspersonal	3412 Handledare och rådgivare inom socialsektorn	8344 Stuveriarbetare och truckförare m.fl.
2411 Specialister inom redovisning och revision		6130 Växtodlare och djuruppfödare, blandad drift	8344 Stuveriarbetare och truckförare m.fl.	8322 Person-, taxi- och paketbilsförare
7222 Verktygsmakare och låssmeder		7212 Svetsare och gasskärare	2142 Specialister inom anläggningsarbeten	8342 Anläggningsmaskinförare m.fl.

I Mellersta Österbotten statistikförs de flesta arbetslösa arbetssökandena (35 %) i yrken där det enligt analysen

finns ett överutbud på arbetsmarknaden och för cirka 18 procent har det inte definierats något statistiskt yrke alls.

Omkring 13 procent av de arbetslösa arbetssökandena statistikförs under yrken med matchningsproblem, där det skulle finnas mycket efterfrågan, men arbetslösheten förblir ändå hög. Anställningsförhållandena är ofta deltidsanställning och

de är kortvariga, vilket gör platserna mindre attraktiva. Av arbetslösa arbetssökande i Österbotten statistikförs 12 procent det vill säga 300 personer under yrken som lider av arbetskraftsbrist. Andelen är ungefär samma som genomsnittet i hela landet. (Färdplaner för tillgång på arbetskraft slutrapport 2022)

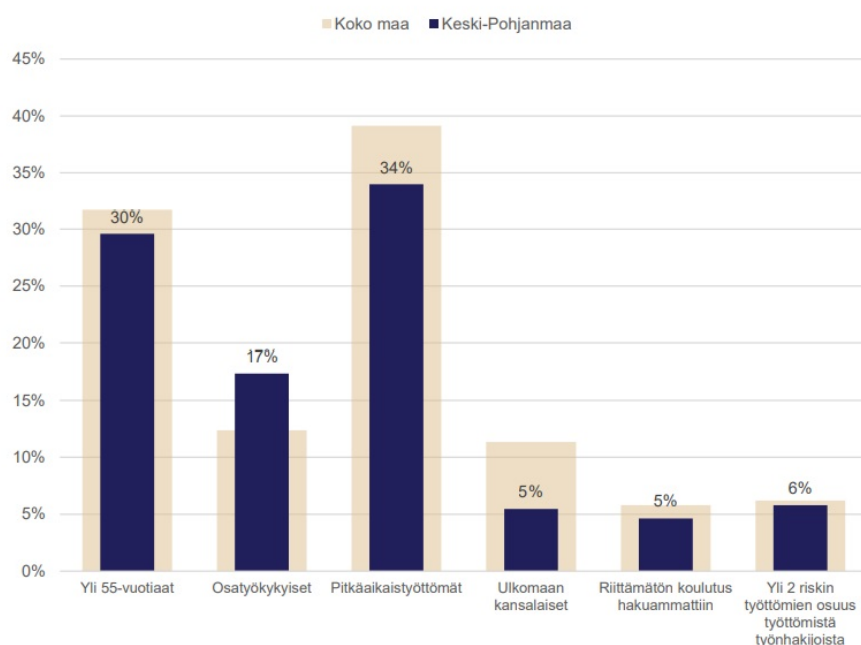
Låg utbildning, utländskt medborgarskap, förlängd arbetslöshet, hög ålder och någon sjukdom eller funktionsnedsättning förlänger genomsnittstiden för anställning. I ovan presenterade analyser av arbetslösa arbetssökande avskildes personer som har minst tre av de faktorer som statistiskt ökar risken för arbetslöshet till en egen grupp. Dessa personer står ofta inte direkt till arbetsmarknadens förfogande, utan det krävs inte bara en effektivare arbetsförmedling utan också stöd till kompetens eller arbetsförmåga genom olika utbildningar och andra stödåtgärder. (Färdplaner för tillgång på arbetskraft slutrapport 2022)

I Mellersta Österbotten har sex procent av arbetslösa arbetssökande med statistikförda ansökningsyrken minst

tre av ovan nämnda risker. Andelen ligger på den genomsnittliga nivån för hela landet. Andelen av partiellt arbetsföra av arbetslösa

arbetssökande i Mellersta Österbotten är större än genomsnittet i Finland. Andelen över 55 år, långtidsarbetslösa, utländska medborgare och lågutbildade är mindre än genomsnittet i Finland (Färdplaner för tillgång på arbetskraft slutrapport 2022)

Figur: Arbetslösa arbetssökande enligt faktorer som ökar risken för arbetslöshet i landskapet, % av alla arbetslösa arbetssökande. (Färdplaner för tillgång på arbetskraft slutrapport 2022)

7.2 Utvecklingen av befolkningen och antalet sysselsatta åren 2000–2021

Det totala invånarantalet i Mellersta Österbotten uppgick till 67 915 personer år 2021, jämfört med 68 052 personer år 2000. Mellersta Österbotten är befolkningsmässigt det minsta landskapet på det finländska fastlandet, mindre är bara landskapet Åland. I och med att befolkningen minskar har också den tillgängliga arbetskraften minskat från 31 357 personer år 2000 till 30 259 personer år 2022. Antalet sysselsatta har dock ökat och arbetslösheten har minskat med nästan exakt 2000 personer från år 2000 fram till år 2021.

Även i Mellersta Österbotten har antalet barn och barn i skolåldern minskat. Minskningen i åldersgruppen 0–17 år från år 2000 till år 2021 är 1849 barn och unga. Samtidigt har antalet personer som står utanför arbetskraften ökat från 36 695 personer år 2000 till 37 656 personer år 2021, det vill säga med 961 personer. Antalet pensionärer har också ökat med omkring 4 000 personer på 20 år.

Födelsetalet beskrivs med det summerade fruktsamhetstalet, och när det är 2,1 reproduceras befolkningen och relationerna mellan befolkningsgrupper hålls i balans. År 2000 var det summerade fruktsamhetstalet i Mellersta Österbotten 2,025 och år 2021 var det 1,836. Även om siffran för Mellersta Österbotten är högst i Finland år 2021 och näst högst år 2000 betyder det ändå att den unga befolkningen också minskar i Mellersta Österbotten utan inflyttning utifrån. (Statistikcentralen b.)

Även i andra delar av Finland beror minskningen av antalet studerande och elever på den normala nedgången i födelsetalen. Mellersta Österbottens naturliga folkökning, det vill säga skillnaden mellan levande födda och döda, har förändrats från det positiva 198 personer år 2000 till det negativa 34 personer år 2021. Nettomigrationen mellan kommunerna har för Mellersta Österbottens del varit negativ år 2000

med 536 personer, och den fortsätter ännu för år 2021 med det negativa antalet 215 personer (Statistikcentralen c.)

Invandringen från utlandet till Mellersta Österbotten har ökat från det positiva 154 personer år 2000 till det positiva 245 personer år 2021. Om man räknar med utvandringen är de totala befolkningssiffrorna ändå positiva, 43 personer för år 2000 och 169 personer för år 2021. När flyttningen mellan kommunerna beaktas är resultatet ändå negativ invandring under båda observationsperioderna, år 2000 totalt 493 personer och år 2021 totalt 46 personer. Den totala befolkningsförändringen jämfört med föregående år har varit negativ under båda observationsperioderna, år 2000 totalt 293 personer och år 2021 totalt 73 personer (Statistikcentralen c.).

Den demografiska försörjningskvoten förändras enligt prognoserna från 74,6 år 2021 till 78,9 år 2040. I den demografiska siffran för försörjningskvoten betyder den mindre siffran en bättre försörjningskvot när det gäller den offentliga ekonomins lönsamhet, eftersom siffran beskriver hur många personer i befolkningen som är 0–14 år och över 65 år i relation till de som är 15–64 år i samhället. Det nationella medeltalet år 2021 är 62,5 och år 2040 förutspås det vara 67,3 (Statistikcentralen e.).

Enligt den nuvarande lagstiftningen om arbetspensioner kan de som är födda i november 1973 gå i pension i början av 2040, med en ålder på 66 år och 1 månad. Detta är ändå emellertid en minimipensionsålder för denna åldersklass, eftersom den målsatta pensionsåldern för denna åldersklass dock är exakt 68 år, det vill säga den målsatta pensionsåldern skulle vara först i december 2041. (Arbetspension.fi). Det är troligt att dessa indikatorer i framtiden kommer att anpassas bättre till den verkliga lägesbilden.

Flyttningsrörelser

Flyttningsrörelsen mellan landskapen när det gäller Mellersta Österbotten har varit negativ med sammanlagt 6874 personer mellan åren 2000 och 2021. När de flyttande åldersklasserna delas in i fem års åldersgrupper har flyttningen varit den största i åldersgruppen 20–24 år, det vill säga bland de i studerandeåldern. De näst största åldersklasserna är 25–29 år och därefter 15–19 år nästan jämna, men bara ungefär hälften av antalet i åldersklassen 20–24 år (Statistikcentralen f.). Flyttstatistiken mellan landskapen följer inte enskilda människor och hur de har flyttat bort eller tillbaka mellan landskapen under åren, utan bara den sammanlagda mängden av de enskilda flyttningarna.

Av de 6874 personer som flyttade bort från Mellersta Österbotten i flyttningsrörelsen åren 2000–2021 var totalt 5794 personer av finländskt ursprung, vilket innebär att flyttningsrörelsen för de som flyttat från Mellersta Österbotten mellan landskapen för personer med utländskt ursprung har varit totalt 1080. Av dessa 1080 personer är 83 födda i Finland med utländsk bakgrund. (Statistikcentralen g.)

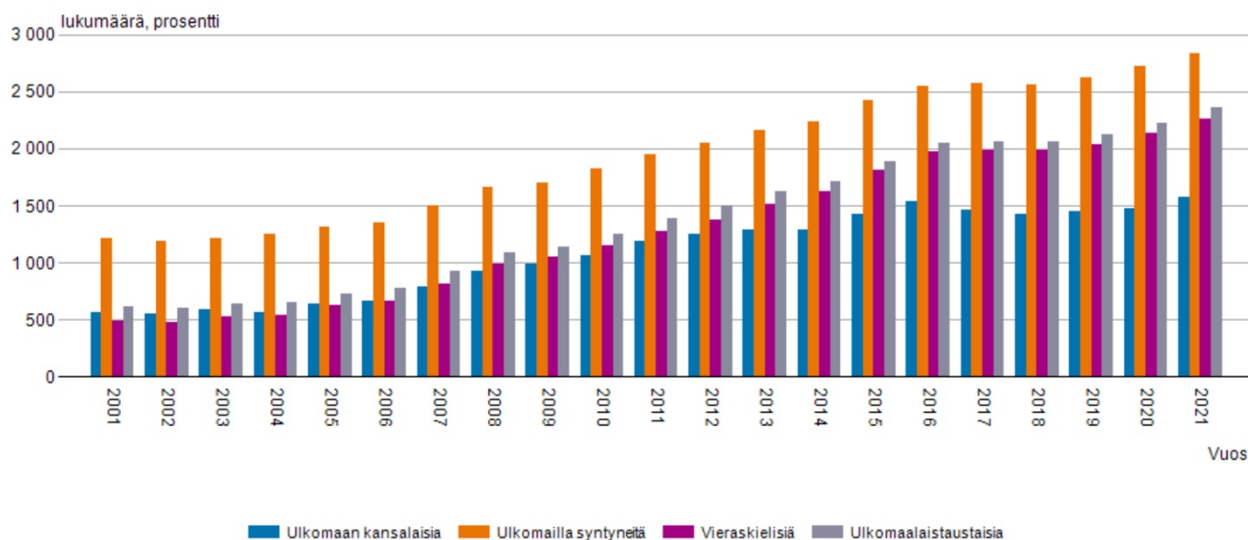
Flyttningsrörelsen mellan landskapen kan också granskas efter utbildningsnivå. Enligt Statistikcentralen (Statistikcentralen h) är nettoflyttningen mellan landskapen 2005–2021 för Mellersta Österbotten negativ med cirka 5118 personer. Av de totalt 5118 personer med negativ nettoflyttning hade 4462 personer utbildning på andra stadiet, 18 personer hade utbildning för specialyrkesexamen, 29 personer hade den lägsta högskolenivån, 530 personer hade lägre högskoleexamen, 4 personer hade forskarutbildningsnivå och 351 personer saknade examen efter grundskolan eller det var okänt. En utbildningsnivå hade dock vid sidan av de ovan nämnda utbildningsnivåerna med negativ nettoflyttning en positiv nettoflyttning med 276 personer och det var personer som avlagt högre högskoleexamen. En positiv nettoflyttning till Mellersta Österbotten för personer med högre högskoleexamen kan berätta att en del av dem återvänder till sin hembygd efter att ha avlagt en högskoleexamen någon annanstans.

Vid flyttningsrörelserna mellan landskapen har alltså omkring var sjätte person som flyttat bort från Mellersta Österbotten utländsk bakgrund. Antalet personer med utländsk bakgrund i Mellersta Österbotten

har ökat från 0,8 % år 2000 till 2,3 % år 2021. När vi förutom detta tar hänsyn till att var sjätte person av alla personer som flyttade från Mellersta Österbotten har utländsk bakgrund, verkar inte Mellersta Österbotten vara särskilt attraktivt enligt personer med utländsk bakgrund. Det bör också noteras att flyttningsrörelsen mellan landskapen i regel är en befolkningsgrupp under 30 år, vilket innebär att denna utflyttning från Mellersta Österbotten är särskilt negativ med tanke på företagets framtida tillgång på arbetskraft.

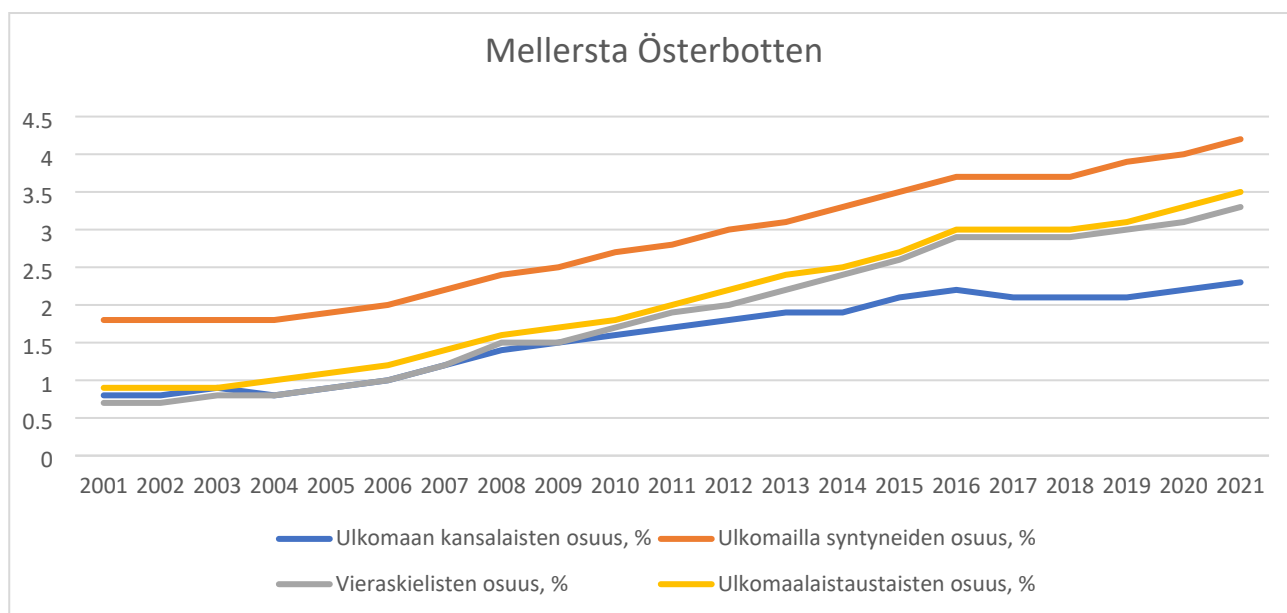
Mellersta Österbottens befolkning med utländsk bakgrund (2000 jämfört med 2021)

Väestö 31.12. muuttujina Tiedot ja Vuosi. MK16 Keski-Pohjanmaa.

Under detta årtusende har de utländska medborgarnas andel av befolkningen i Mellersta Österbotten ökat

År 2000 var antalet utländska medborgare 547 (0,8 %), jämfört med 1575 (2,3 %) år 2021. På motsvarande sätt var andelen födda utomlands 1205 (1,8 %) under år 2000 och totalt 2837 under år 2021 (4,2 %). År 2000 var antalet personer med främmande modersmål, det vill säga ett annat språk än finska, svenska eller samiska 470 (0,7 %) och år 2021 totalt 2261 (3,3 %). År 2000 var antalet personer med utländsk bakgrund 605 (0,9 %) och år 2021 totalt 2360 (3,5 %). Däremot har andelen invånare med utländsk bakgrund som bor i Mellersta Österbotten i förhållande till antalet person med utländsk bakgrund i hela landet minskat från 0,53 % år 2000 till 0,50 % år 2021 (Statistikcentralen j).

Även om antalet utlänningar i Mellersta Österbotten har tredubblats mätt enligt olika mätare, har alltså antalet i resten av Finland ökat i något snabbare takt enligt statistiken. Flyttningsrörelserna för personer med utländsk bakgrund är inte jämnt fördelade över hela landet, utan stora städer och regioner där det redan finns personer med utländsk bakgrund lockar fler invånare från utlandet.

År 2000 tog Mellersta Österbotten emot totalt 28 flyktingar och år 2021 totalt 6 flyktingar. Mellan 2000 och 2021 har sammanlagt 538 personer (Sotkanet a) tagits emot som flyktingar till Mellersta Österbotten.

Att få utländska medborgare till Mellersta Österbotten och hålla dem kvar bygger på flera olika faktorer. Många internationella studenter kommer till läroanstalterna, men en stor del av dem stannar inte kvar i området efter avslutad utbildning utan flyttar bort. Det bygger på flera olika faktorer som gör att även de som har flyttat hit för att studera eller arbeta skulle stanna kvar. Antalet utlänningar och personer med främmande språk ökar helt säkert i Mellersta Österbotten hela tiden, och i och med framtida stora industriinvesteringar kommer regionen förhoppningsvis att visa sig vara en allt attraktivare internationell bostads- och sysselsättningsplats.

8 Beredskap för strukturomvandlingssituationer

I mitten av 2000-talet blev begreppet plötslig strukturomvandling allt vanligare för att beskriva förändringssituationer där en bransch eller arbetsgivare säger upp ett stort antal arbetstagare på en gång på grund av konkurs eller omfattande anpassningsåtgärder. Modellen syftar till att reagera så snabbt som möjligt på plötsliga strukturomvandlingar och minimera de skadliga effekterna i ett så tidigt skede som möjligt. Syftet är att försöka minimera arbetslösheten, särskilt långtidsarbetslösheten. För att detta ska lyckas ska åtgärder vidtas så snabbt som möjligt efter det att företaget har informerat om uppsägningarna. Åtgärder riktas både till regionen och till dem som mister sin arbetsplats. Näringspolitiska åtgärder riktas till regionen och tjänster tillhandahålls till dem som förlorat sin arbetsplats. Med rätt riktade åtgärder förhindras en recession i den regionala ekonomin, främjas skapandet av nya arbetsplatser och det ses till att uppsagda personer sysselsätts så snabbt som möjligt. (Arbets- och näringsministeriets publikationer. Regionerna. 2022:68 Utvärdering av hur verksamhetsmodellen för åtgärder vid plötslig strukturomvandling fungerar)

Som exempel på strukturomvandlingssituation i Mellersta Österbotten har den minskade torvproduktionen i hög grad påverkat de enskilda branscherna under de senaste åren. Den minskade användningen av energitorv påverkar den regionala ekonomin i Mellersta Österbotten på fyra sätt.

För det första leder den minskade torvutvinningen till en minskning av branschen och arbetsplatserna och sysselsättningen i de branscher som levererar produktionsinsatser samt produktionens brutto- och förädlingsvärde. Detta skapar ett behov av att styra och utbilda företag och deras personal till nya uppgifter. För det andra orsakar den minskade användningen av energitorv förändringar i arbetsplatsernas produktion inom energisektorn och personalens kompetensbehov. Förbränningen av energitorv ska ersättas med lösningar för värmeproduktion som grundar sig på förnybar energi. Samtidigt måste nya logistiska lösningar utvecklas och investeringar göras i produktionsanläggningar för att tillgodose det totala behovet av energi. För det tredje försämrar den snabba minskningen i energitorvsproduktionen tillgången på växt- och strötorv. Detta innebär att det mjölkboskapsskötselintensiva jordbruket i Mellersta Österbotten har ett behov att utveckla material som ersätter torven för torrströ till produktionsdjur. För det fjärde minskar den minskade torvproduktionen kommunalskatteinkomsterna avsevärt, vilket har betydande negativa regionala ekonomiska verkningar för landskapet. (Regional plan för en rättvis omställning i Mellersta Österbotten. Mellersta Österbottens förbund)

De totala effekterna av minskningen av torvutvinningen är betydande eftersom de drabbar både de faktiska torvföretagen och de maskinföretag som tillhandahåller tjänster för torvföretagen, transportföretagen, vägunderhållet, byggandet, energileverantörerna, maskinförsörjningsföretagen, miljöövervakningen, förvaltnings- och finanstjänsterna osv. De företag som berörs av förändringar måste anpassa sig till den nya situationen och utveckla sin personals kompetens för att motsvara den nya situationen. (Regional plan för en rättvis omställning i Mellersta Österbotten. Mellersta Österbottens förbund)

I Mellersta Österbotten finns 30–40 företagare och arbetstagare inom torvsektorn som berörs av den planerade förändringen. Enligt enkäten till företagarna och arbetstagarna är utbildningsnivån för torvarbetare följande: andra stadiet 56 %, lägre högskolenivå 22 %, grundskolenivå 11 % och högre högskolenivå 11 %. Torvproduktionen är i huvudsak säsongsarbete som sysselsätter både unga, personer i arbetsför ålder och också pensionärer på sommaren. Om man antar att de torvarbetare som påverkas fördelas i åldersklasser i samma proportion som alla sysselsatta i landskapet, kommer effekterna att drabba omkring 4 personer i åldern 18–24 år, drygt 35 personer i åldern 25–64 år och cirka 1 person över 64 år (Statistikcentralen). Sektorn är mansdominerad och påverkar bara indirekt kvinnor. De flesta företag inom torvsektorn är familjeföretag. (Regional plan för en rättvis omställning i Mellersta Österbotten. Mellersta Österbottens förbund)

Den minskade torvproduktionen minskar de ungas möjligheter till sommarjobb och praktik, vilket ökar risken för utslagning av unga. För att förebygga utslagning och trygga ungas självförsörjning förutsätter det att nya säsongsarbetsplatser skapas. Det nuvarande kunnandet hos den arbetskraft som hör till torvproduktionsområdena inriktas på användningen av maskiner och transportmedel, men de som frigörs från produktionen måste också i större utsträckning ses som en arbetskraftsreserv inom olika branscher. (Regional plan för en rättvis omställning i Mellersta Österbotten. Mellersta Österbottens förbund)

8.1 Programmet för en rättvis omställning i Mellersta Österbotten (FRO)

Fonden för en rättvis omställning är det nya finansieringsinstrumentet för sammanhållningspolitiken som syftar till att stödja regioner som står inför allvarliga socioekonomiska utmaningar i samband med övergången till klimatneutralitet. Mellersta Österbotten är ett sådant område. EU-kommissionen godkände planen för Mellersta Österbotten i november 2022. (<https://www.keski-pohjanmaa.fi/jtf-rahoytus.html>)

Fonden för en rättvis omställning har som huvudsakliga mål är att mildra konsekvenserna av omställningen genom att finansiera en diversifiering och modernisering av den lokala ekonomin och genom att dämpa de negativa konsekvenserna för sysselsättningen.

I Mellersta Österbotten inriktas FRO-finansieringen på fyra helheter:

1. Förnyelse och förstärkning av den regionala ekonomin, inbegripet skapande av nya affärsverksamhetsmöjligheter och nya arbetstillfällen.
2. Forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet som stöd för förnyelse av regionalekonomin
3. Restaurering och efteranvändning av torvmossar
4. Energiinvesteringar finansierade av företag (InvestEU) och den offentliga sektorn (PSLF)

Regionalekonomi

I centrum för den hållbara ekonomin och den gröna övergången i Mellersta Österbotten står en förändring på systemnivå, med en övergång från fossil ekonomi till cirkulär ekonomi och bioekonomi. Den gröna övergången i Mellersta Österbotten stöder landskapets mål med att koldioxidneutralitet nås senast 2035.

Åtgärderna för att göra näringarna mångsidigare inriktas i huvudsak på att förnya företagens affärsverksamhet, skapa nya företag, omskolning, investeringar och främja affärsverksamheten inom tillväxtbranscher. FRO-stödet främjar särskilt utvecklingen av prioriteringar för smart specialisering i Mellersta Österbotten. I dessa områden kommer tillväxtvillkoren, tillväxtviljan och utnyttjandet av FUI-verksamheten att stödjas för mikroföretag och små och medelstora företag.

Mål:

Mellersta Österbottens näringsstruktur blir mångsidigare

Företagsverksamheten förbättrar sin konkurrenskraft och förblir livskraftig i förändringen

Arbetslösheten som orsakas av övergången och andra negativa effekter minimeras

De som blir arbetslösa hittar nytt jobb, ny företagsverksamhet eller ny utbildning

Energitorven kan ersättas med energikällor som är förnybara eller som icke kräver förbränning

Minskade utsläpp av växthusgaser

Förnybar energi blir en exportprodukt

Åtgärder:

Stödja små och medelstora företags tillväxt, internationalisering, innovationsfärdigheter samt investeringar som förnyar verksamheten och ökar produktiviteten samt utveckling av produkter, tjänster och produktionsmetoder.

Stöd till ny eller nyskapande affärsverksamhet (inkl. utveckling av företagsnätverk, företagsaccelerator- och kuvösmodeller) samt företagets kontinuitet genom ägarbyte

Stödja utvecklingen av koncepten för bioekonomi och cirkulär ekonomi för små och medelstora företag.

Stödja utvecklingen av kompetensen och beredskapen hos företagare inom torvsektorn och andra aktörer inom torvsektorn, bland annat inom områdena skogsdrivning och restaurering av torvmossar, för att möjliggöra ny affärsverksamhet.

Stöd till omskolning och införskaffande av ny kompetens för personer som blivit arbetslösa eller hotas av arbetslöshet inom torvsektorn, särskilt ungdomar.

FUI-verksamhet

FUI-verksamheten ska förnya den regionala ekonomin och skapa förutsättningar för nya företag och nya arbetstillfällen. Dessutom stöder man omvandlingen av energiproduktionen till koldioxidneutral och utvecklar produkter som ersätter torv samt nya lösningar.

Tyngdpunkterna i strategin för smart specialisering i Mellersta Österbotten betonas i stödjandet av FUI-verksamheten. Målet är att främja den regionala ekonomins förnyelse med hjälp av landskapets egna starka sidor, för de lämpar sig väl för att främja koldioxidneutralitet. Spetsen för kunnandet i Mellersta Österbotten är bland annat kemiindustrin (särskilt batterikemi och batterimaterial), biobaserade material, cirkulär ekonomi, processer inom ny energiteknik, träbyggande, digitalisering, välfärdsekonomi, utbildning, logistik, turism, kultur och kreativ ekonomi. Inom alla dessa tyngdpunkter för FUI-verksamhet finns det potential för att skapa nya tekniska och sociala innovationer och företag.

Mål:

FUI-verksamhet som stärker den övergripande hållbarheten och välfärden ökar

Produkter, tjänster och produktionsmetoder utvecklas resurs- och materialeffektivt

Mellersta Österbotten blir ett ledande landskap inom bioekonomi och cirkulär ekonomi

Lösningar och verksamhetsmodeller som stöder koldioxidneutralitet används inom olika samhällssektorer

Nya digitala lösningar och verksamhetsmodeller är i bruk

Utsläppen av växthusgaser minskar i enlighet med klimatmålen

Energisystemet förnyas och andelen förnybara energikällor och teknik som inte baserar sig på förbränning i landskapets energiproduktion ökar

Energi- och materialeffektiviteten förbättras

Kompetensen i ett hållbart energisystem stärks

Åtgärder:

FUI-verksamheten stöder förnyelsen av den regionala ekonomin och förutsättningarna för nya företag och nya arbetstillfällen

Stödja näringslivsinriktad innovationsverksamhet och FUI-samarbete; samarbetsprojekt mellan företag och forskningsorganisationer.

Stödja energiproduktionens övergång till koldioxidneutral

Stödja FUI om nya lösningar för förnybar energi och energieffektivitet

Utveckla produkter som ersätter torv

Restaurering och efteranvändning av torvmossar

Syftet med stödet till användning i efterhand av torvdammar är att hjälpa markägarna att minimera utsläppen från tidigare torvproduktionsområden och att hitta en lämplig efteranvändning för varje område. Eftersom varje myrbotten är speciell, finns det inte en enda lösningsmodell som är lämplig för alla. De olika alternativen måste vägas mot såväl ekonomisk lönsamhet som klimat-, vattendrags-, mångfalds- och koldioxidbalanseffekter, och de bör ligga till grund för det bästa alternativet.

Alternativa former är till exempel olika restaureringsåtgärder, beskogning, produktion av energigrödor, våtmarksodling och odling som binder kol i marken samt odling av råvara som ersätter växttorv.

Mål:

Utsläppen från torvproduktionsområden, myrbottnar och områden som reserverats för torvproduktion minskar avsevärt.

På områden som frigjorts från torvproduktionen införs eller återställs en markanvändningsform som lämpar sig för området eller de rekonstrueras.

Nya former av markanvändning sysselsätter och skapar ny affärsverksamhet för företag i regionen

Åtgärder:

Stödja markägare att minimera utsläppen från tidigare torvproduktionsområden och finna lämpliga efteranvändningsformer för varje område

Stödja utredningar och pilotprojekt om restaurering och efteranvändning av myrar som tas ur torvproduktion.

Nu för tiden kommer de tjänster som NTM-centralen upphandlar att upphandlas enligt samma princip som större helheter, vars slutliga konkreta innehåll kan riktas mot behoven i regionen i fråga. Exempelvis arbetskraftsutbildning eller olika träningar kan planeras tillsammans med serviceproducenterna till mycket olika innehåll och målgrupper. Detta gör det möjligt att reagera på strukturomvandlingar om det på en gång frigörs mycket arbetskraft från en bransch så kan utbildningen inriktas till branscher där det råder brist på arbetskraft. Även anställda inom sysselsättningstjänster kan vid behov placeras från en uppgift till en annan, om arbetet till exempel inom primärtjänsterna hotar att hopa sig på grund av det snabbt försämrade sysselsättningsläget. Också arbetsbeskrivningarna för de arbetstränare och sysselsättningskoordinatorer som deltagit i kommunernas sysselsättningstjänster under kommunförsöket har kunnat anpassas till läget på arbetsmarknaden, så att de ibland har kunnat utföra flera lagstadgade arbeten som hänför sig till myndighetsuppgiften och mindre allmänt främjande av sysselsättningen i kommunen, om antalet kunder har ökat hos andra tjänstemän.

8.2 Positiva strukturförändringar

Med positiv omstrukturering avses en situation där områdets näringsstruktur och sysselsättning förändras snabbt när ett företag grundar en ny produktionsenhet eller annars skapar betydande arbetstillfällen. De positiva nyheterna inom en bransch aktiverar näringslivet i hela regionen, vilket i sin tur leder till tillväxt även i andra branscher och i övriga Finland.

Behovet av arbetskraft i Karlebyregionen ökar de närmaste åren till följd av omfattande investeringar. Staden kommer att få en litiumkemifabrik och flera fabriker håller på att utvidga sin produktion. Det finns behov av nya arbetstagare i uppgifter inom expert-, produktions- och social- och hälsovårdsbranschen. Även uppgifter under vindkraftens byggnadsfas och underhåll sysselsätter nu och i framtiden ett stort antal arbetstagare.

Investeringspotentialen för industrin på västkusten för de kommande åren 2024–2027 är tiotals miljarder. Sysselsättningen inom industrin och vindkraftsprojekten i Mellersta Österbotten och Jakobstad är under byggnadsfasen cirka 20 t årsverke – före 2027 och i produktionsfasen cirka 1600 årsverke.

I Mellersta Österbotten ansvarar privata aktörerna främst för bostadsproduktionen, som är en betydande faktor om många nya invånare permanent flyttar till regionen. I Mellersta Österbotten finns det mycket egnahems- och parhus. I Mellersta Österbotten boendekommuner bor 60 % av i egna- eller parhus,

medan det i genomsnitt är 38 % som bor i egnahemshus i hela landet. I Mellersta Österbotten är radhus i förhållande till bostäderna lika många som i hela landet, det vill säga 13 %. I hela landet bor 47 % av bostadshushållen i flervåningshus, medan det är 24 % av bostadshushållen i Mellersta Österbotten. Övriga byggnader utgör 2 % av bostadshushållens bostadshus i såväl Mellersta Österbotten som i hela landet. Tillgången på bostäder till överkomliga priser kan begränsa flyttningen till regionen och det vore viktigt att den anställda snabbt får tillgång till bostad för att kunna få personer till anställningar även utifrån regionen Mellersta Österbotten. Mellersta Österbottens kommuner har också under de senaste åren satsat mycket på förhållandena för familjers övriga service. Nya skolfastigheter har byggts i nästan alla kommuner i Mellersta Österbotten. Idrottsanläggningar, simhallar och idrottshallar finns för olika slags fritidsintressen och kulturtjänsterna är mångsidiga vad gäller musik, konst och teater. I regionen är man också medveten om betydelsen av de andra attraktionsfaktorerna för tillgången på arbetskraft.

Stora insatser görs i Österbotten för att behålla Karleby-Jakobstad flygplats aktiv. Flygtrafiken möjliggör arbetskraftens rörlighet och säkerställer en kompetent internationell arbetskraft för att genomföra investeringar och tillgodose näringslivets behov.

9 Sammanfattning

I Mellersta Österbotten har sysselsättningsområdet beretts i gott samarbete med kommunerna och städerna, arbets- och näringsbyrån, NTM-centralen, välfärdsområdet, FPA, landskapsförbundet och läroanstalterna. I beredningen har alla aktörer med anknytning till sysselsättningstjänster från olika synvinklar tagits med, för att informationen om sysselsättningstjänster skulle öka och tjänsternas helhet uppfattas så bra som möjligt.

I Mellersta Österbotten har samarbetet mellan kommunerna varit långvarigt och att området är litet kan också ses som en styrka, eftersom det är allas gemensamma mål att öka livskraften i hela landskapet. När aktörsnätverken känner varandra väl sedan tidigare är samarbetet naturligt även i fortsättningen. Mellersta Österbottens utmaning kan vara den negativa utvecklingstrenden av befolkningstillväxten för den naturliga befolkningstillväxtens del. Landskapet borde få inflyttare från annat håll, antingen inom landet eller från utlandet. Många andra landskap tampas med samma problem och därför kan det vara bra att särskilja sig, och arbetsplatserna i den gröna övergången fortsätta att locka unga till regionen om man också vill ha en ekologiskt hållbar värdegrund av arbetslivet. En mångsidig näringsstruktur tillsammans med andra tjänster av hög kvalitet och hobbyförhållanden skapar en god grund för att förbättra regionens livskraft.

Ett av målen med reformen av arbets- och näringstjänsterna anses vara att en förändring i ordnandet av servicen för kunderna nästan inte märks i fråga om servicens utförande, kvalitet och tillgänglighet. Vid överföringen av ansvaret för att ordna service strävar man efter en kontrollerad överföring från staten till kommunerna så att avbrott i tjänsterna inte skulle inträffa i början av 2025. Genom gott samarbete med arbets- och näringsbyrån och NTM-centralen genomförs en smidig överföring av sysselsättningstjänster från början av år 2025.

Källor

Paikkatietoikkuna a. Områdesinledning: Landskap. Informationskälla: Statistikcentralen – kommunernas nyckeltal 2021 enligt områdesindelningen. Utländska medborgares andel av befolkningen %. År: 2021, 2000. Områdesindelning: Landskap. Hänvisat 03.01.2022 till <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/?lang=fi>

Statistikcentralen a. 2022. 115f – Befolkning efter område, huvudsaklig verksamhet, nationalitet, kön, ålder och år, 2000–2021. Hänvisat till 02.01.2023.
https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_tyokay/statfin_tyokay_pxt_115f.px/

Statistikcentralen b. 12 du -- Summerat fruktsamhetstal och bruttoreproduktionstal landskapsvis, 1990–2021. Hänvisat till 02.01.2023.
https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_synt/statfin_synt_pxt_12du.px/

Statistikcentralen c. 12 DY -- Befolkningsförändringar och folkmängden efter område, 1990–2021. Hänvisat till 02.01.2023.
https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_synt/statfin_synt_pxt_12dy.px/

Statistikcentralen e. 139 h -- Befolkningsprognos 2021: Demografisk försörjningskvot områdesvis, 2021–2040. Hänvisat till 02.01.2023.
https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vaenn/statfin_vaenn_pxt_139h.px/

Statistikcentralen f. 11 a 4 -- Flyttning mellan landskap efter ålder och kön samt in- och utflyttningslandskap, 1990–2021. Hänvisat till 07.01.2023.
https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_muutl/statfin_muutl_pxt_11a4.px/

Statistikcentralen g. 11 a 5 -- Flyttning mellan landskapen efter härkomst samt in- och utflyttningslandskap, 1990–2021. Hänvisat till 07.01.2023.
https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_muutl/statfin_muutl_pxt_11a5.px/

Statistikcentralen h. 11 a 6 -- Flyttning mellan landskap efter utbildningsnivå, åldersgrupp och kön, 2005–2021. Hänvisat till 07.01.2023.
https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_muutl/statfin_muutl_pxt_11a6.px/

Statistikcentralen i. Begrepp och definitioner – Medborgarskap. Hänvisat till 02.01.2023.
<https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/kasitteet-ja-maaritelmat.html>

Statistikcentralen j. 11 vu -- Antal och andelar för personer med invandrarbakgrund områdesvis, 1990–2021. Hänvisat till 03.01.2023.
https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen/Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen_Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen/maakoto_pxt_11vu.px/

Statistikcentralen RP 11 L 4 -- Personer som erhållit finskt medborgarskap efter åldersgrupp och kön enligt landskap, 2010–2021. Hänvisat till 07.01.2023.
https://statfin.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_kans/statfin_kans_pxt_11l4.px/

Statistikcentralen L. 115 L -- Inom området arbetande (arbetsplatser) efter område, sektor (Sektorsindelningen 2012), utbildningsnivå och år, 2014–2020. Hänvisat 04.01.2023.
https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_tyokay/statfin_tyokay_pxt_115l.px/

Statistikcentralen m. 115b -- Befolkningen efter område, huvudsaklig verksamhet, kön, ålder och år, 1987–2021. Hänvisat till 07.01.2023.

https://statfin.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_tyokay/statfin_tyokay_pxt_115b.px/

Statistikcentralen n. Begrepp. Hänvisat till 07.01.2023. <https://www.stat.fi/meta/kas/index.html>

Sotkanet a. Statistikuppgifter om finländarnas hälsa och välfärd. Statistiksökning – mottagna flyktingar/100 000 invånare per landskap. Hänvisat till 03.01.2023

<https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/taulukko/?indicator=s3a2BAA=®ion=szYPBgA=&year=sy5zts7V0zUEAA==&gender=t&abs=f&color=f&buildVersion=3.1.1&buildTimestamp=202211091024>

Arbetspension.fi. Ålderspension – Egen pensionsålder för varje åldersklass. Hänvisat till 02.01.2023. <https://www.tyoelake.fi/elakkeet-eri-elamantilanteissa/vanhuuselake-ikaluokilla-oma-elakeikansa/>

Vipunen. Nya studerande inom utbildning som leder till examen enligt födelselandet. Hänvisat till

02.01.2023. https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Ulkomaalaiset%20aloittaneet%20-%20syntym%C3%A4maa%20-%20koulutuksen%20maakunta.xlsb

DEN REGIONALA PLANEN FÖR EN RÄTTVIS OMSTÄLLNING I MELLERSTA ÖSTERBOTTEN. Mellersta Österbottens förbund [https://www.keski-](https://www.keski-pohjanmaa.fi/dl/1031/1f4390/KP_JTF_%20mkh%2014032022%20%28ID%2013574%29.pdf)

[pohjanmaa.fi/dl/1031/1f4390/KP_JTF_%20mkh%2014032022%20%28ID%2013574%29.pdf](https://www.keski-pohjanmaa.fi/dl/1031/1f4390/KP_JTF_%20mkh%2014032022%20%28ID%2013574%29.pdf)

Työvoimatiekartat_hankkeen loppuraportti_tarkistettu.pdf

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164550/Ty%C3%B6voimatiekartat_hankkeen%20loppuraportti_tarkistettu.pdf